

Spillmannove povesti.

XIV. zvezek.

Prisega
huronskega glavarja.

Povest iz starejše misijonske zgodovine kanadske.

Po angleščini priredil Ant. Huonder S. J.

Iz nemščine poslovenil A. Kr.

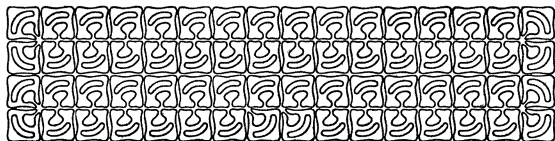
Založila
„Katoliška Bukvarna“ v Ljubljani.

Tisk J. Krajec nasl. v Rudolfovem.

1908.

1. Na pot odpravljeni.

Povest, ki jo tukaj nudimo svojim mladim čitateljem, nas vede v temne jelkove gozde do divje romantičnih jezer in rek Gorenje Kanade. Godi se v prvi polovici 17. stoletja. Takrat se je nahajalo še prav malo naselbin v dolini velike reke sv. Lovrenca. Dandanes pa plove po njenih veličastnih, zeleno modrih valovih ob mnogoštevilnih mestih in visokih stolpih na stotine krasnih parnikov.

Široko vodovje tega divnega veletoka se je valilo nad 400 milj daleč po prostranih, samotnih gozdovih, v katerih je našel Evropejec le na treh, daleč vsaksebi ležečih krajih bivališča omikanih ljudi: Kvebek, Montreal in Trois Rivières (Troa Rivjer). Tukaj in po raztresenih selih jezuitskega misijona in kanadske kožuhovinarske družbe je živel vse belo prebivalstvo Nove Francije, kakor se je takrat imenovala Kanada. Vsega vkup jih je bilo kakih 300 duš. Njihovim ubožnim

seliščem je skoraj zmirom grozila nevarnost, da jih napadejo sovražni indijanski rodovi. Ob bregovih velikih kanadskih jezer in v temnih lesovih je gospodaril namreč takrat še Indijanec skoraj popolnoma po svoji volji.

V misijonski zgodovini sta važna posebno dva rodova: Huronci in Irokezi. Po svoji telesni moči, hrabrosti in enotni narodni razdelitvi sta ta dva rodova prekašala vsa sosednja plemena. Dasi so si bili sorodni, živeli so vendar med seboj v neprestanem sovraštvu in vojskovanju, ki je po prihodu Evropejcev postalo le še bolj krvavo. Vzrok pa je bil sledeči. Huronci, ki so šteli nekako 30.000 duš in so stanovali na severnem bregu huronskega jezera v kakšnih 18 dobro utrjenih vaseh, sprijaznili so se bili takoj skraja s francoskimi naseljenci. Brž ko so zvedeli, da so prišli „beli možje“ do reke sv. Lovrenca, so se pripeljali v svojih lahkih brezovih čolnih in jim začeli prodajati bibrovino in drugo kožuhovino. Sloviti francoski poveljnik Champlain (beri: Šamplen) je sprejel goste prijazno in sklenil z njimi zvezo. Silna pest tega junaka jim je kmalu prav dobro prišla v boju proti Irokezom. „Mož z železnimi prsi“ — tako so ga imenovali zaradi njegovega železnega oklepa — je bil kmalu njihov najboljši prijatelj. „Pridi v našo deželo, kupuj pri nas bibrovino, sezidaj trdnjavo in nas uči pravo vero,“ tako so mu govorili glavarji, ko je stopil k njim,

sedečim ob plapolajočem stražnem ognju. Champlain je nato Huroncem res poslal misijonarje — med njimi slovečega očeta Brebeufa — in tako je nastal cvetoči misijon huronski.

Vse drugače je bilo pri Irokezih, ki so hlepeli samo po bojni slavi. Njihova največja zabava je bila gledati, kako se ubogi ujetniki na mučilnem kolu borijo s smrtjo. Dve stoletji so bili strah ne samo sosednim rodovom, ampak tudi francoskim in angleškim naselbinam. Samo enemu se je bilo dozdej posrečilo, da jih je krotil, in to je bil hrabri Champlain. V zvezi s Huronci jih je napadel v njihovih utrdbah in jim vzel slavo, da so nepremagljivi. Njegovo ime je bilo postalo za nje nekako strašilo in jih je brzdalo dolgo časa.

Leta 1635. pa umre Champlain.

Do tedaj so se Irokezi srdili bolj na tihem, zdaj pa jim je napočil čas maščevanja. Holandski trgovci v današnjem Albany so jim bili iz nevoščljivosti do Francozov preskrbeli strelno orodje. Pri Mohavkih, ki so od peterih irokeških rodov stanovali najbolj na vzhodu, bilo je že nad polovico njihovih vojnikov oboroženih s puškami. Tako so divji sinovi gozdov prišli v posest onih „železnih gromovnikov“, katerih glas jim je poprej prizadeval toliko strahu in groze.

V tem razburjenem, divjem času se godi naša povest.

Bilo je leta 1642. Kvebek, središče kanadske kolonije in njene nemirne zgodovine, je še majhno mesto ob spodnjem teku reke sv. Lovrenca. Vrsta kolib, skupina skladišč za blago, mali uršulinski samostan in s prstjo ometana in z bičjem pokrita lesena hiša jezuitov, to je vse, kar zagledamo ob vznožju strmih obrežnih pečin. Na robu teh pečin, kjer se dandanes dviga ponosna angleška trdnjava, videti je bilo že tedaj obrise male utrdbe, sezidane v obrambo proti Indijancem. Z njenih nasipov je plapolala v jutranji sapici francoska zastava in žrela topov, blesketajočih se v solnčnih žarkih, so zrla grozeče doli na reko.

Ne daleč od trdnjaviških nasipov je stala nova jezuitska kapela. Menihi so praznovali danes — bilo je 31. julija — god svojega slovitega ustanovitelja sv. Ignacija. Ravno je bila dokončana velika maša in zadnji oblački kadila so pluli skozi odprta okna. Skozi vrata se je vsipala truma pobožnih prebivavcev, na čelu jim novi guverner v rdečem plašču malteških vitezov. Spremljala ga je četa častnikov in nekaj očetov jezuitov. Mali božji hram je bil kmalu prazen in le večna luč je kakor zvest čuvaj mirno brlela pred tabernakljem.

Samo en mož v črni redovni obleki je še klečal pred oltarjem, zatopljen v globoko pobožnost. Bil je visoke postave, širokih pleč in močnih prs. Po odločnih, ostrih

potezah na njegovem obrazu bi bil marsikdo sodil, da je bil kakor ustvarjen za vojaka. Ali videlo se je, da je dolga leta preživel v zatajevanju v šoli sv. Ignacija in sv. Frančiška Ksaverija. To mu je vtisnilo znak duhovnega dostojanstva in duševne plemenitosti, tako da je pogled na tega moža vzbujal obenem spoštovanje in zaupanje. Bil je to sloveči huronski misijonar oče Janez pl. Brebeuf, potomec starodavne plemiške rodovine iz Normandije. Prištevati se je moral najbolj odličnim apostolom, kar jih zaznamuje zgodovina katoliških misijonov. Globoko priklonjen in s pobožno sklenjenima rokama je klečal hrabri vojak Kristusov pred svojim zapovednikom. Dosti mu je imel povedati; zakaj dolgo, dolgo je trajal pogovor.

Molil je za uboge Indijance, zlasti za svoje ljube Huronce. Divjaki so bili njegova edina skrb; edina želja mu je bila, da bi v zmoti živeče otroke pustinje pripeljal na pravi pot. Dobro ve, da bo moral neizrečeno trpeti in se žrtvovati; bojne sekire Irokezov in strašne muke ga čakajo — toda to ga ne straši. Kaj je lepšega, kakor svojo kri preliti za Odrešenika? „Sprejmi, Gospod,“ šepetajo njegove ustnice, „sprejmi mojo kri in moje življenje, da le rešim kaj duš.“ Tako je molil apostol.

Bilo je nekaj tednov, odkar se je bil oče Brebeuf srečno povrnil v Kvebek iz od-

daljene misijonske postaje Sault de St. Marie. V krogu svojih sobratov se je bil nekoliko odpočil in z njimi praznoval domači praznik, ki jih je navadno združeval vsako leto. Naslednjega dne se je imel zopet vrniti v divjino. Še nikoli ni bila pot tako nevarna kakor ravno zdaj, ker so povsod prežale irokeške čete. Toda mladi misijon je potreboval njegovega krepkega vodstva in ognjevitega srca. Strahu ni ta silni možak poznal nikdar in srčnost in čudovita spretnost njegovih Huroncev sta ga bili že večkrat srečno privedli čez irokeške pokrajine. Slednjič je misijonar vstal in se obrnil, da bi odšel. Njegove srčne oči so plamtele svetega navdušenja. Bilo mu je, kakor da bi mu bil božji zapovednik zaklical: „V boj, jaz bom s teboj!“

Pred kapelico je dobil četo Huroncev. Visoke, močne postave z žilavimi, rjavimi rokami so stale tukaj trdno in nepremično kakor iz brona vlti kipi. Spredaj po prsih in po vratu so se jim vsipali priprosto spleteni dolgi, črni lasje, katere je krasilo nekaj ptičjih peres. Z ram so jim visele lepe bivolove kože, segajoče do pisanó prepletenih čevljev. Tih „au, au“ (vzklik začudenja in pohvale) je bil začuti iz njihovih vrst, ko je visokorastli oče Brebeuf prestopil cerkveni prag. Ker je bil misijonar odločnega in močatega značaja, se je bil divjakom zelo prikupil.

„Otroci moji,“ nagovori jih misijonar pristopivši k njim, „pogovarjal sem se z velikim Duhom. Zdaj je vse v redu, jutri odpotujemo. Glavar, upam, da bo dotlej vse pripravljeno.“

„Dobro,“ odvrne eden izmed divjakov, katerega tri ponosna orlova peresa označujejo kot glavarja. „Ahazistari je slišal, kar je govoril njegov oče.“

„Koliko mladih vojniki ima s seboj hrabri glavar?“

Indijanec odpre in sklene šestkrat svoji roki, kar je pomenilo 60.

„Koliko čolnov?“

„Osem.“

„Dobro. Huronci so hrabri kakor medvedje v temnem gozdu in premeteni kakor bibri v reki. Irokezom bo izpodletelo.“

Na trdem obrazu glavarjevem zaigra lahen smehljaj. „Moj oče je dobro govoril. Irokeške skve*) bodo vračajočim se svojim vojnikom napravile ženske suknje.“

„Dobro torej; jutri ob zori.“

Ahazistari prikima. Oče Brebeuf, ki je vedel, da se sme popolnoma zanesti na hrabrega glavarja, se poslovil s prijaznim pozdravom in se napoti proti misijonski hiši.

Vse popoldne se pripravljajo za prihodnje jutro.

---

*) Squaw (izgovarjaj skva) = indijanska žena.

Treba je bilo mnogo stvari vložiti in paziti, da se kaj ne pozabi.

Poleg tega ni manjkalo obiskovavcev. Misijonska hiša je namreč vkljub svojemu siromaštvu hranila čudesa, o katerih je šel glas do skrajnih mej huronske pokrajine. Zato je bila hiša vedno polna mladih in starih vojniki, ki so se svetili od masti in olja, napravljenega iz semena solnčnic. Njihovi kodri pa so bili zmršeni kakor konjska griva. Najbolj čudna se jim je zdela stenska ura. Priprosti divjaki so čepeli na tleh po cele ure in tiho čakali, da bi zaslišali njen glas. Mislili so, da je živa, in radovedno povpraševali, kaj da je. Ko je odbila, zaklical je mali Francoz Alojzij, katerega bomo še večkrat srečali v naši povesti, hitro: „Stoj!“ — in v začudenje vse družbe je umolknila poslušna ura. Zdaj so začeli celo stari vojniki spoštovati malega bledoličnika. Drugo čudo je bil ročni mlin. Indijanci se kar niso mogli naveličati vrteti ga in so svojo žitno zalogo zmleli naenkrat. Kar ob um pa so prišli, ko jim je Alojzij pokazal povečevalno steklo očeta superiorja in so videli, kako se je mala muha izpremenila v strašno pošast.

„Kaj pravi kapitan?“ vprašali so navadno stopivši v hišo. Ta častni naslov so namreč dajali uri.

„Če bije dvanajstkrat,“ razlagal je mali Alojzij, „tedaj pravi: Obesite kotel in ku-

hajte! in če bije štirikrat, pravi: Vstanite in pojdite domov!“

Po tej razlagi so se Indijanci tudi vestno ravnali. Ko je ura odbila štiri, vstali so vsi in dali očetom za nekaj časa mir. Tedaj pa so očetje vrata zapahnili in se zbrali okoli okorne hrastove mize.

Bili so to možje, kakor se ne zberejo mnogokrat. Vse je presegal po svoji velikosti širokopleči oče Brebeuf, ki je s košatimi obrvmi in kratko, že močno osivelo brado sedel med družbo kakor general. Dalje je bil navzoč stari, častitljivi superior oče Le Jeune, pobožni ustanovitelj misijona; poleg njega je sedel mali, šibki oče Jogues, katerega ni noben Indijanec prekosil v teku in katerega so divjaki kasneje strašno mučili; potem nekdanja dvorna pažeta očeta de Nouet in Garnier, od katerih je zadnji poleg očeta Brebeufa najbolj poznaval huronski jezik; slednjič pogumni Chaumont, Daniel, bogoljubni Lalemant in drugi. Bili so sami možje, ki so bili vsi junaškega duha in ki so poznali na zemlji samo eno željo: reševati duše in v ta namen žrtvovati vse, če treba celo lastno življenje. In res so skoraj vsi sklenili svoje apostolsko delovanje z mučeniško smrtjo.

O čem so sedaj govorili? Pomenkovali so se, kakšnih uspehov more pričakovati misijon, pripovedovali si svoje doživljaje, posvetovali se o prihodnjih potovanjih in

nevarnostih ter ljubeznivo, prav po bratovsko hrabрили drug drugega. Potem jim je oče superior počasi in slovesno prebral pravila, ki jih je izdal red za svoje misijonarje. Kot zelo izkušen mož jim je pridodal tudi nekaj lastnih nasvetov. Ta navodila so ohranjena še zdaj in so zelo poučna. Tako n. pr. se glasi neki odlomek:

„Ljubite Indijance kakor brate. Ne dajte, da bi vas dolgo čakali pri vkrcavanju. Privzdignite rob svojega talarja, da ne prinesete prahu ali vode v čoln, kajti v tem oziru so Indijanci zelo zamerljivi; iz ravno tega vzroka si sezujte čevlje in nogavice. Pazite, da jim v čolnu vaš klobuk ne bo delal napatja. Jemljite s seboj kresilni kamen, da si morejo prižigati pipe in ponoči ogenj; kajti s takimi malimi uslugami si pridobite njih srca. Ne bodite Indijancem nadležni in jih ne povprašujte preveč; prenašajte molče njihove napake in se delajte nasproti njim zmirom vesele. Ne prizadevajte jim sitnosti in precej vzemite, kar vam ponudijo; če se obotavljate, jih to žali. Pokusite torej njihov sagamite (indijanski močnik) tako, kakor ga skuhajo, naj bo dober ali slab. Spominjajte se zmirom, da iščete Kristusa in njegov križ in nič drugega.“

Tako so govorili in delali ti možje.

Ker je nameraval oče Brebeuf naslednjega jutra zgodaj odpotovati, poslovi se

že zvečer pri svojih bratih in sobojevnikih ter jih vse po vrsti objame. Kdo ve, če jih bo videl še kdaj?

2. V čolnu.

Bilo je rano zjutraj prvega avgusta 1642. Prvi žarki poletnega solnca so se svetlikali za jelkami vzhodnega gozdnatega pogorja in se trenutek kasneje že razlivali po blesketajočem se vodovju reke sv. Lovrenca. Lahna jutranja sapica je pihljala. Bliščeči valovi so se igrajoč lovili v solnčnem svitu in se razbegavali pred brezovimi čolni, ki so gnani od krepkih rok, urno rezali samotno vodno pot.

Ti čolni so tvorili malo huronsko brodovje, s katerim je bil oče Brebeuf nastopil pot v divjino. Bilo jih je osmero ter so v dolgi vrsti plavali drug za drugim. V vetru so plapolali dolgi, črni lasje Indijancev, ki so sedeli pri veslih. Sto sočutnih oči je gledalo z brega odhod in iskalo visoko postavlo očeta Brebeufa. Misijonar je sedel v glavarjevem čolnu, ki je bil zadnji v vrsti, in je tiho molil iz svojega velikega brevirja, ležečega mu na kolenih. Poleg njega je stal Alojzij, mali živahni francoski deček, s katerim smo se bili že seznanili v misijonski hiši.

Alojzijeve oče je bil hraber častnik, ki je pred letom dni z misijonarji prišel semkaj iz Francoskega. Deček je bil na morskem potovanju zbolel. Zato so ga bili stariši

pustili v Kvebeku pri njegovi teti v uršulinski bolnišnici, z drugimi otroki pa so bili odšli naprej v novo ustanovljeno naselbino Montreal. Ob skrbni postrežbi samostanskih sester je Alojzij ozdravel že pred več časom in njegova mati je željno čakala, da bi bila zopet združena s svojim ljubljencem. Prosila je očeta Brebeufa, da bi dečka vzel s seboj v Montreal. Toda materi ni bilo usojeno, da bi kmalu videla svojega sinčka.

Alojzij seveda ni slutil nevarnosti, ki so ga čakale. V pozdray je veselo mahljal s svojim belim robcem proti malemu samostanu, ki se mu je bil tako močno priljubil. Ondi so zdaj gotovo stale dobre sestre pri oknih in gledale odhajajoče potnike.

V trdnjavi pa se je v tem hipu dvignil proti nebu bel oblačec, in rdeč plamen je švignil iz topa. Zamolkel grom je zabobnel čez reko, z druge strani pa se je oglašal večkratni odmev od gorá, ki so se vlekly ob južnem obrežju.

Tako je poveljnik pozdravil za slovo odhajajoče junake in apostolskega blagovestnika.

Oče Brebeuf dvigne svoje oči od velikega molitvenika in smehljaje zre proti utrdbam, raz katere je plapolala francoska zastava. Z dopadajenjem jih misijonar gleda nekaj časa. Obrnivši se, pogleda glavarja, ki je sedel ob veslu. Ahazistari se je tem-

nega očesa oziral po gorah, od katerih je prihajal odmev.

„Glavar, zakaj gledaš tako mračno? Kaj te vznemirja?“

„Ti-le gromovniki bledoličnikov“, šepeta glavar, „so sicer dobri, ali preglasni so. Njihov glas sega čez gore in Mohavki“ — pri tem pokaže proti jugu — „jih slišijo in pravijo: Čujte, čujte, to je grom Francozov. Njihovi čolni so odpluli. Na noge! Zalezujmo jih in vzemimo jim njihove zaklade!“

Glavar je imel prav. Oče Brebeuf mu pritrdi in potem molči. Po kratkem pre-mišljevanju mu reče: „Morda misli huronski glavar, da bi bilo boljše, če bi šli peš in tako skozi gozde dospeli v naselbino Ottawa?“

Ahazistari odmaje z glavo. „Oče, pot je dolga, mali bledoličnik je šibek, in stopinje črne suknje so široke in globoke. Tekoča voda ne ohrani nobenega sledu, in huronski čolni so hitri in varni. Oče, naj bo, kakor je. Huronci so jaki, Mohavki naj le pridejo.“ Glavar se pri tem po strani ozre na svojo bojno sekiro, ki je ležala zraven njega. — S tem je bila ta zadeva urejena.

Čolni so bili različne velikosti. Spredaj je plavalo šest dolgih, ozkih bojnih čolnov, potem pa je sledil širši in močnejši tovorni čoln, ki je nosil vse potrebščine indijanskega

apostola. Tu se je nahajal iz brezovega lubja spleten koš z oltarno opravo, sodec mašnega vina in dve veliki škatlji za hostije. Vse to je bilo skrbno spravljeno pod debelo bivolovo kožo. Tam zopet so ležale dragocene stvari, odločene za menjavanje ali kot darila divjakom, kakor n. pr. bakreni kotli, železne ponve, sekire, noži, sukno, trnki, železne osti za pšice, pisani stekleni biseri, živobojni suknjiči za ženske in otroke, posebno dosti pa je bilo tobaka.

Tobak je bil Indijancu še bolj važen in potrebeń kakor kruh. Le kadar je puhal modre oblake dima proti stropu svoje kočē, prišlo mu je kaj pametnega na um. In kakšno bi bilo posvetovanje starih vojnĳkov, če bi ne bil krožil med njimi prižgani kalumet (pipa)?

„Crna suknja,‘ raste v deželi tam za oblaki tudi tobak?“ je vprašal dolgi Tuvuruva še pred kratkim pri pouku. V šali mu je mali Alojzij zatrdil, da rastejo tam celo najlepše pipe po drevju, kar je starca docela umirilo.

Potovali so jako urno. Ko je bilo solnce priplavalo nad gorske robove in je že toplejše sijalo, so pustili Kvebek že daleč zadaj. Čimdalje bolj divja in samotna je prihajala okolica. Tu je moglel del hribovega vznožja v reko kakor orjakova noga; tam se je dvigala nad valovi vrsta z gozdi porastlih otokov. Nekateri teh otokov so bili

skaloviti, divji, in njihovi bregovi so strmo, skoro navpično segali v reko. Drugi pa so bili položni in prijazni in le malo višji nego vodna površina. Med njimi je tekla reka tukaj mirno in dostojanstveno, tam zopet peneč se nad globoko ležečimi skalami ali med visokimi pečinami. Ob obeh straneh pa se je kakor temen okvir raztezal kanadski pragozd po cele ure daleč. Silno stare smreke in bori, pokriti s sivim, globoko navzdol visečim mahom, so se pripogibali nad reko. Med jelšami in vrbami je plavala ob obrežju in se potapljala moškatna podgana in se potuhovala čapljajoča divja raca. V globokem, tistem zatoku je stal do vratu v vodi severni jelen, da bi se obranil nadležnih muh; ko se je pa približalo malo brodovje, se je skobacal na breg, stresel širokovejnato rogovje, sopihal skozi široko odprte nosnice, da se je daleč slišalo, in slednjič v nerodnem teku izginil v gozdno temino.

Mali Alojzij se kar ni mogel nagledati vse te krasote, in večkrat je moral strogi pogled glavarjev zadrževati radostnega dečka, da ni čudeč se preveč glasno vzkliknil. Kajti čeprav se še niso bili niti za dan pota oddaljili od Kvebeka, jim je bilo vkljub temu biti previdnim, ker so irokeške tolpe pogostokrat že v teh gozdih stale na preži.

Oče Brebeuf je porabil mirni čas potovanja, da je nadalje poučeval tiste Indijance, ki še niso bili krščeni. Odredil je torej,

da so bili nekateri izmed njih zaporedoma v njegovem čolnu, mali Alojzij pa je zlezal za ta čas v Vatukov čoln. Mladi vojniki Vatuk, ki je bil „plavemu kodrolasu“ posebno prijazen, mu je rezljal lep majhen lok. Lahko si mislimo, kako je to veselilo živahnega dečka in kako je komaj čakal, da bi bil lok dodelan.

Misijonar je govoril skoraj tako točno podob bogati jezik Huroncev, kakor da bi bil njihov rojak. Zato so ga divjaki neizmerno spoštovali, bili so ponosni nanj in ga poslušali kakor otroci.

„Ojiruk,“ s tem ogovorom se je misijonar obrnil do krepkega mladega vojnika, ki je pazljivo čepel pri njegovih nogah, „ali veš, kdo je ustvaril rdečega in belega moža?“

„Da, oče, to je Monitu, gospod nebes,“ odgovori spoštljivo Huronec.

„Ali je ustvaril tudi jelena in bivola?“

„Da, oče, bivola v preriji, jelena v gozdu, bobra, vse je naredil Monitu.“

„Kadar bo Ojiruk umrl in bodo huronske žene jokale ob njegovem grobu, kam bo šel tedaj Ojirukov duh?“

„Njegova duša pojde k velikemu Duhu, v deželo onkraj oblakov.“

„In če Ojiruk s svojo močno roko pobije bivola, kam gre bivolova duša?“

„Naši očetje so govorili, da gredo duše bivolov in skokonogih jelenov v lovišča duhov, kjer jih sence umrlih junakov lovijo,

kakor nekdam tukaj na zemlji. Pa ni tako. Kadar bivol in brzi jelen pogineta, ugasne njuna duša in je ni nikjer več.“

Oče Brebeuf zadovoljno prikima. Redkokdaj se je namreč zgodilo, da so si njegovi učenci zapomnili pouk tako dobro. „Ojiruk,“ reče pohvalno, „je slava mladih huronskih vojakov. Besede črne suknje so pšice, katere on pobira in jih hrani v svojem tulu. Dozdaj ni izgubil še nobene.“

Ojiruku se zaiskre oči; pohvala ga je razveselila. Zato si je upal nekaj vprašati, kar mu je gotovo že dolgo ležalo na srcu. „Oče,“ reče, „če ni v nebesih bivolv in urnih jelenov, kaj pa potem tamkaj lovijo duhovi Huroncev?“

To je bilo otročje in kočljivo vprašanje, s kakršnimi so ti priprosti otroci narave tako mnogokrat spravili misijonarja v nemalo zadrego. Radovedno so vsi uprli oči v očeta Brebeufa. Ni bilo prvokrat, da je moral razvozljati take težavne stvari.

„Ali se Ojiruk,“ vpraša misijonar smehljaje, „še veseli otročjih iger?“

Čudeč se tej misli, mladi vojak molče skomizgne z ramama. „In zakaj se jih ne veseli več?“ vpraša oče Brebeuf dalje.

„Ojiruk ni več otrok, postal je drugačen,“ odgovori mladenič nekako neprijazno kakor bi bil užaljen.

„Dobro. Ravno tako bo Ojiruk drugačen, ko bo prišel v Monitov dom nad oblaki.

Ne bo si več želel nazaj preteklih dni. Dnevi večnosti bodo boljši.“

Pohvalno šepetanje njegovih poslušavcev misijonarja prepriča, da so zadovoljni s tem odgovorom.

Oče Brebeuf začne nato govoriti o prvem človeku in njegovem grehu. Posebno vneto so divjaki poslušali, ko jim pripoveduje zgodbo o Kajnu in Abelju. Videlo se jim je na obrazih, da bi bila Kajnu slaba predla, če bi jim bil v tem trenutku prišel v roke.

„To je bil Mohavek,“ mrmra Ojiruk in stiska pesti. Oče Brebeuf vidi in opazi ta izbruh starega narodnega sovraštva. Zato umolkne. Ljubezen do sovražnika, to je bil za te neukročene divjake najbolj nerazumljiv nauk krščanstva.

„Mohavki so hudobni,“ reče resno misijonar, „ker ne poznajo velikega Duha. Huronci sovražijo kakor Kajn svojega brata in si žele njihove krvi. Če jih pa tudi Huronci zato sovražijo, so li potem kaj boljši nego Irokezi? Huronci poznajo in ljubijo velikega Duha, in veliki Duh zapoveduje: Ljubi svoje sovražnike.“

„Kaj praviš, Huronci naj ljubijo Mohavke?“ se razkači Ojiruk, in njegovo temno oko se zabliška. „More li golob prebivati s sokolom v enem gnezdu?“

„Au, au,“ se oglasi Ahazistari s svojim nizkim glasom. „Odkdaj pa je Ojiruk

golob? Golob je boječ, Huronec pa hraber, in njegova roka je močna kakor orlova perut.“

Oče Brebeuf pomirljivo položi glavarju svojo roko na ramo. „Priatelj, Huronci naj le bodo kakor golobje. Golob je bel in čist. Taka naj bodo srca mojih otrok. Golob je krotak in ponižen. Tako naj bodo tudi Huronci kakor Abel dobri in pravični do vseh. Ako pa Mohavki kakor volkovi preže po gozdih in dvigajo sekire za nepošteno vojsko, potem pa bodi golob kakor orel, ki biva po pečinah.“

„Besede črne suknje so dobre,“ odvrne glavar, „Huronci naj se ne boje Mohavkov, pa naj jih tudi ne sovražijo.“

Ojiruk umolkne. Počasi je milost božja zmagala uporno, maščevalno naravo teh divjakov. Med takimi pogovori se je bližal dan svojemu koncu. Zvečer so si na varnem kraju na severnem bregu izbrali prostor, kjer bi prenočevali. Poprej pa je še Ahazistari z nekaterimi svojih ljudi skrbno preiskal vso okolico. Nikjer niso dobili kakšnega sumljivega sledu. Potegnili so čolne na suho in ob veliki skali zanetili več ognjev. Tu so sedeli vojniki v posameznih skupinah, v rdečem svitu ognja podobni strahovom, in na viličastih drogih pekli postarvi in ostrize, ki so jih bili nalovili med potom, ter divje race in druge ptiče, katere je bila zadela njihova nema pšica.

Nato je zbral oče Brebeuf svoje otroke k večerni molitvi. Pokleknili so v krogu okoli njega. „O veliki nebeški duh!“ začne s svojim krepkim glasom, da se je daleč razlegalo v tiho noč.

Toda Ahazistari mu lahko položi svojo roko na ramo in reče: „Oče, Mohavki imajo tanka ušesa in zrak je čist.“

Misijonar mu prikima. Veliki Duh je slišal tudi tiho molitev, ki se je iz gozda dvigala proti njemu. Oče Brebeuf vse blagoslovi, in potem si vsak blizu ognja poišče svoj prostorček, zavije v bivolovo kožo in se vleže k počitku.

Le šestero oči je še čulo. Oče Brebeuf se je s hrptom naslonil na mahovito skalo in zrl v mirno, poletno noč. Nikoli mu ni bilo tako lahko moliti kakor pri pogledu na svetle zvezde, ki so se bliščale na nebu.

Počasi s svojimi prsti prebira jagode na molku, in mnoga „Češčena si, Marija“ se dvigne pred prestol nebeške Kraljice ter prosi za uboge otroke divjine. Polagoma pa so mu oči postale težke. Vsled trudnosti, ki je nekdanj Gospoda uspravala sredi viharja, je lezla tudi glava njegovega učenca nižje in nižje na prsa, dokler ni slednjič sladko zaspal.

Na eni strani ležišča je stražil Vatuk, na drugi pa Ahazistari. Od časa do časa je pristopil glavlar z mačjim korakom, kakršen je lasten Indijancem, k ognju in ga porav-

nal z napol zgorelo vejo. Vrteč so se vsipale iskre kvišku in žarele kakor kresnice med vejami. Potem je obstal tiho in poslušal. Čudni, skrivnostni glasovi so mu v noči leteli na uho: slišal je, da se v globini gozda grdo dere divja mačka, da šumno pada na tla suho brstje, da škripljejo težke veje, da v gošči frfotajo ptice in puhajo ribe v bližnji reki.

Toda to so bili brezskrbni glasovi mirne narave, ki se jih ni bilo bati.

3. Napad.

Več dni je že trajala vožnja, in ko je četrtega dne zahajalo solnce, je bilo malo brodovje že zelo oddaljeno od varnih zidov montrealških. Prišli so do najnevarnejšega mesta med obema trdnjavama. Zato sklenejo, da se ne bodo več izkrcavali, ampak, da bodo pluli tudi ponoči, in da se bodo vrli Huronci vrstili pri veslanju. Ahazistari je plul na čelu drugim čolnom in prevzel vodstvo. Puške so skrbno pripravili, sekire pa tako položili zraven sebe, da so jih mogli v slučaju potrebe takoj doseči.

Vsako sumljivo pobočje, vsak otok so nezaupno opazovali. Lahki čolni so tiho drčali po zelenkasti vodi, ob nje pa so pljuškali valovi. Kaj so si neki tako tiho šepetali? Ali bi bili radi izdali nevarno skrivnost, da so pred kratkim pluli neki drugi

čolni po ravno tistem potu? Polnoč je prišla in prešla. Na vzhodu se je danilo, in že so se prikazovali obrisi gorá. Južni breg je molel, na tem mestu v reko kakor polotok. S svojimi risjimi očmi je Ahazistari pregledoval gozdnati porobek obrežja in za njim se vzpenjajoče pečine. Pazljivi pogled mu je obstal na širokovejnati jelki. Zdelo se je, da ni zadovoljen s svojim opazovanjem. Z enim udarcem vesla porine svoj čoln do svetlejšega mesta, da bi boljše videl sumljivo jelko. Huronci v sledečih čolnih so zapazili to njegovo kretnjo, ostali pa so navidezno hladnokrvni in veslali mirno mimo njega. Poznali so spretnost in pogum svojega vodnika.

Ahazistari je pustil, da ga je tok polagoma gnal nazaj do mesta, kjer je mogel v rdeče se žarečem obzoru določneje videti vrh jelke. Njegovo ostro oko ga ni varalo. Določno je zapazil nad vrhom lahni trepet zraka. Bil je tenek steber dima, ki se je skoraj nevidno vil kvišku med širokim vejevjem. „Au, Au“ je mrmral glavlar s tistim golčečim glasom, ki je tako lasten Indijancem. Brž je zopet obrnil lahki čolniček in kakor pšica urno zdrčal v temno senco obrežnega višavja. Kakor bi trenil, so mu sledili ostali čolni, in kmalu je bilo malo brodovje zbrano na gosto skupaj, le še kakšnih sto korakov oddaljeno od brega. Od časa do časa je kakšen brodnik nalahko uda-

ril z veslom po vodi in tako zabranil, da jih tok ni zanašal nazaj. Sto črnih oči je izkušalo predreti goščavo ob bregu. Oče Brebeuf je zastonj napenjal svoje oči, toda vedel je, da vidijo njegovi spremljevalci boljše. Poln zaupanja se je v svojem srcu obrnil do Boga, da bi jih ščitil v nevarnosti.

Postalo je tako tiho, da se je razločno slišalo dihati malega Alojzija, ki je mirno spal v Vatukovem čolnu in sanjal sladke sanje nedolžnosti. Med šumljanjem valov in rahlim pihljanjem jutranje sapice se mu je zdelo, da sliši prijazne besede, in da ga gleda dvoje ljubkih oči. Sanjalo se mu je, da stoji v linah starega trdnjavskega stolpa tam na Francoskem, in njegova mati stoji zraven njega in se ga prijazno oklepa okrog vratu. Hipoma pa je stal pred njima ob oknu Indijanec divjega obraza in grdo se pačoč jima molil krvav skalp.*) Speči deček je v strahu zakričal. Toda hitro se je Vatuk nagnil k njemu in mu zašepetal na uho: „Tiho, mali bledoličnik, sicer te slišijo Mohavki.“

Ves zaspan se vzdigne Alojzij in začudeno gleda okoli sebe. Tukaj seveda ni bilo videti niti matere niti domačije.

Med tem pa so Indijanci zapazili nekaj novega. Ko je brodovje polagoma

---

*) Skalp = koža, katero Indijanec z lasmi vred sname premaganemu sovražniku z glave

plavalo ob bregu, so videli razločno med visokimi debli pojemajoč svit ognja. Sicer pa ni bilo nikjer sledu o kakem živem bitju. Le prestrašena sova je sfrfotala z veje visoke jelke, in njen hripavi „u-u-u“ se je skrivnostno porazzgubil v goščavi.

Ahazistari se je natihoma pomenkoval s Haukimo, starim izkušenim huronskim glavvarjem. Nato se je njun čoln previdno približal bregu, drugi pa so med tem tiho ostali na prejšnjem mestu.

„Sledovi Mohavkov,“ je šepetal starec, „so tako nerodni, da jih more zapaziti celo bledoličnik.“

Ahazistari mu prikima. „Mohavki so lisice, ali njihov sled je kakor medvedov.“

Oče Brebeuf je jima sledil z očmi in videl razločno, da je bilo navzdol viseče jelševje na več krajih razmaknjeno, kakor da bi bila to storila človeška roka. Po ulomljenih in ovenelih vejicah sodeč se je zdelo, da se je nekdo tukaj vzel na breg.

Ahazistari pripogne s svojo sekiro veje na stran. „Koliko jih šteje moj oče?“ Starec privzdigne tri prste. „Dobro,“ reče nato Ahazistari, potegne čolniček še bolj v grmovje in s sekiro v roki skoči na breg. Haukima mu sledi. Oče Brebeuf je ostal v čolnu s tremi drugimi Huronci, ki so držali v svojih žilavih rokah puške pripravljene na strel. Razločno je zdaj sam videl v mehkem pesku, po katerem so žuboreli valčki, tri

napol izbrisane zajede čolnovih hrbtic in malo naprej očitne sledove človeške stopinje. Mohavki so toraj, če so res bili tukaj, popolnoma znemar pustili, da bi prikrili sled za seboj. To je bilo zelo čudno, in glavarja se nista mogla zediniti, da bi razjasnila ta nenavadni slučaj.

„Mohavki lahko zakrijejo svoj sled,“ šepeta Ahazistari, „če le hočejo; zakaj neki tega niso storili?“

„To bi bili storili, če bi tukaj stali na preži,“ meni Haukima. „Vejice so napol uvene, ogenj je ugasnil. Mohavki so odšli proti jugu.“

Haukima se je motil malokdaj. Marsikaj je podpiralo njegovo mnenje. Vkljub temu se Ahazistari ni mogel do dobrega pomiriti in sili, da bi sumljive stopinje zasledovala malo dalje. Po gozdu je bilo tako svetlo, da se je med drevjem moglo daleč videti. Stopinje so vodile do strme pečine, ki se je kakšnih 30 korakov od brega visoko dvigala v gozdu; potem pa so se porazgubile v kamnitem produ, ki je ležal ob vznožju skale. Po natančni preiskavi sta dognala, da je bilo v krdelcu kvečjemu deset mož.

Ahazistari se umiri. Oba glavarja se vrneta na breg in odveslata. Bila sta že čisto blizu ostalemu brodovju, ko zaslišita rezko sikanje morzke kače, in z leve strani je med penastimi valovi pridrčal proti njima čoln. Bil je Vatuk, ki jima je dal sva-

rilno znamenje. Stal je pokoncu v čolnu in s prstom kazal skalovito obrežno višavje. Vseh oči so se obrnile v ono stran. Med grmičjem, ki je pokrivalo rob pečine, se je prikazal grd, živo pobarvan obraz Indijanca, prav kakor ga je mali Alojzij videl v sanjah.

„Mohavek!“ se je začulo istočasno iz ust vseh. V istem hipu se je zaslišal glas sove, ki se je razlegal nad vrhovi dreves. Iz goščave pa je kakor v odgovor peklensko zahrumelo rjojenje. Zdajci se je v gozdu posvetilo na več krajih, in z višave je zabobnelo kakšnih 50 strelav. Žalosten otročji krik se je začul z reke. Potem pa je bilo zopet vse tiho. Gosti oblaki smodnikovega dima so plavali nad drevesnimi vrhovi.

4. Na bojišču.

Tiho in polumračno je bilo pod jelkami kanadskega pragozda, in skrivnosten mir je vladal naokoli; le spodaj se je slišalo šumenje reke. Na kraju, kjer je ravnokar vršelo divje bojno rjojenje, se je bil poizgubil vsak glas in izginil vsak človeški sled. Samo visoka postava je slonela ob deblu velikanske jelke in pazno poslušala v smeri proti gozdu. Bil je oče Brebeuf. Toda vse je ostalo tiho. Tanjšo uho bi bilo morda začulo, da od časa do časa sumljivo šušti suho listje ali pokajo veje.

Kaj se je bilo zgodilo?

V tistem hipu, ko je očetu Brebeufu udaril na uho bojni krik Mohavkov, začutil je tudi, da je lahki brezov čoln tako brzo šinil po valovih, kakor da bi ga bil kdo izprožil. Hladnokrvni mir ne zapusti Indijanca tudi v nevarnem položaju. Ahazistari in njegovi tovariši so izpoznali, kaj jim je storiti, da bi se sovražniku uspešno postavili v bran. Ako bi bili hoteli bežati proti oddaljenemu severnemu bregu, bilo bi brodovje še bolj izpostavljeno sovražnikovemu ognju. Če bi le ena kroglja zadela tenko brezovo skorjo, moral bi se slabotni čolnič potopiti. Zato je bilo potrebno kolikor mogoče hitro doseči bližnji južni breg, da bi ušli iz sovražnikove strelne črte, in potem v gozdu poiskati pripraven prostor, še predno bi se sovražnik mogel zbrati na obrežju in preprečiti izkrcaje. Mohavkov je bilo gotovo zelo mnogo, kakor se je moglo soditi iz števila strelav.

Huronsko brodovje se je zasuknilo urno in s toliko močjo, da so čolni kakor blisk že drčali proti južnemu bregu, ko so počili sovražni strelji. To je bila njihova sreča. Vsled te nagle kretnje niso mogli Mohavki več tako varno meriti, zlasti ker še niso bili vajeni nerodnih holandskih pušek. Dve krogli sta zažvižgali misijonarju ob sencih. Zadeli sicer nista svojega cilja, pač pa se druga poleg druge zarili v čolnovo steno.

V naslednjem hipu je že začutil oče Brebeuf, da mu stojita nogi v vodi, zakaj skozi zevajočo razpoklino so drli šumni valovi v čoln. Zastonj se je Haukima trudil, da bi zamašil vrzel. Voda je bila narastla že za čevelj visoko, rešilni breg pa je bil še precej oddaljen. V tej silni stiski jim je pretila smrt s suhega, smrt v valovih. Skoraj nečloveško se je trudilo osem krepkih rok, toda čoln se je komaj vidno premikal. Voda je naraščala višje in višje. Zdaj je dal Ahazistari, ki je stal na sprednjem koncu, z roko neko znamenje. Trije možje so poskakali iz čolna in plavali proti bregu, v eni roki držeč puške in sekire nad vodo. Takoj se je čoln nekoliko dvignil, in še nekaj krepkih udarcev z veslom, pa so dospeli v obrežno bičje. Kakor bi trenil, so vsi zapustili čoln.

„Beži, beži!“ zakliče Ahazistari očetu Brebeufu in mu pokaže s sekiro ob reki navzgor. V naslednjem trenutku pa je s svojimi vojniki že izginil v goščavi.

Misijonar hiti po bregu od čolna do čolna, da bi videl, če je kateri njegovih otrok padel v boju. Srce mu trepeta ob misli, da je morda kdo izmed njih brez krsta odšel v večnost. V drugem čolnu najde mrtvo truplo Tehore, katerega je med prvimi Huronci krstila njegova roka. Krogla ga je bila zadela v sredo srca. Oče Brebeuf poklekne in moli za dušo umrlega. Potem

hiti naprej. Razločno je poprej slišal bolestni vsklik malega Alojzija. Ali mu je morda sovražna kroglja upihnila mlado življenje? Po daljšem iskanju najde Vatukov čoln, ki je bil skrbno skrit pod vrbovimi vejami. O Alojziju pa ni bilo nikjer nobenega sledu. Najbrž je bil zvesti Vatuk skrnil svojega varovanca na bolj varen kraj.

Oče Brebeuf zopet poslušá. Zaslišal je večkrat glas divje mačke, ki se je tuintam ponavljal v gozdu. To je bilo Huroncem znamenje, da naj se zbero. Kmalu nato je z desne in leve strani počilo nekaj posameznih strelóv. Zatem je bilo zopet vse skrivnostno tiho. Indijanec se ne bojuje rad očitno, ampak kakor jagvar, ki se skrivaj in natihoma plazi skozi goščavo do svoje žrtve, da jo nenadoma zgrabi nepripravljeno. Oba nasprotnika sta se poznala in vedela le predobro, da se bosta spopadla in borila na življenje in smrt. Kakor mačke so se plazili drug proti drugemu, in sto črnih oči se je svetilo v goščavi in med praprotjo.

Ko se oče Brebeuf prepriča, da ni v čolnih nobenega ranjenca več, prodira, ne meneč se za nevarnost, dalje v gozd proti onemu mestu, kjer je slišal nazadnje streljati. Počasi dalje stopajoč hipoma začuje zadušeno ječanje, ki je prihajalo iz majhnega jarka. V dveh skokih je oče Brebeuf spodaj in se sočutno sklóni nad ra-

njencem, ki je s proč obrnjenim obrazom stegnjen ležal na strani.

Bil je Ojiruk. Na prvi pogled se je videlo, da mladi Huronec ne bo živel dolgo. Bleda mrtvaška barva mu je že stopila na bronasti obraz. Desnico je imel na prsih krčevito stisnjeno, med prsti pa je kapljala črna kri in se poizgubljala v pesku. „Ojiruk, moj sin!“ ga pokliče oče Brebeuf natihoma. Huronec odpre oči. Ko ugleda misijonarja, razlije se žarek veselja po njegovem obrazu kakor poslednji vztrepet pojemajoče luči. Kazalec leve roke položi na blede ustnice in šepeta: „Vode!“

Misijonar urno vstane. „Vode, da, vode,“ to je tudi njemu prišlo na misel, ne samo, da bi utolažil žgočo žejo umirajočega mladeniča, ampak zlasti, da bi ga krstil, predno mu smrt odpre vrata večnosti. Izgubiti ni bilo nič časa. Izsušena struga hudsonnikova mu je kazala najbližji pot do reke. Gosto grmovje je segalo na nekaterih krajih nad rob jarka in viselo nad globeljo. Da bi ga kaj ne zadrževalo, je lezel oče Brebeuf previdno med grmovjem. Kar nenadoma pa začuje prav pred seboj pokanje suhih vej in odurno sikanje vodne kače. Oče Brebeuf zdrsrne nehote.

Zdajci se vejevje razgrne, temna glava se prikaže in v naslednjem hipu stopi Ahazistari iz grmovja. „Oče,“ pravi natihoma,

„sovražnik je močan, prevaral nas je. Bežati moraš. Pojdi za menoj!“

„Ne, glavar, zdaj ne. Mlad vojniki, ki še ni krščen, leži v svoji krvi. Moja dolžnost je, da ostanem. Beži rajši ti, glavar, in reši sebe in svojce.“

„Ahazistari ne bo bežal brez svojega očeta,“ odgovori glavar in se ponosno vzravna.

Zdaj nekaj čudno zašumi od gozda sem. „Pst!“ zašepeta glavar in posluša. Začuje se zamolkel glas mnogih korakov in krik sove.

„Uh, Mohavki se zbirajo, Ahazistari mora naprej. Oče, ko slišiš bojni klic Huroncev, vedi, da se borijo za te. Ko utešiš umirajočega ranjenca, potem beži po bregu ob reki navzgor do velike cedre, ki raste samotna na neki pečini. Tam bo Ahazistari dobil svojega očeta.“

Po teh besedah se glavar sklone v dve gubi in izgine v grmovju. Misijonar pa urnih korakov hiti navzdol po strmini. Boječ se, da ne bi prišel prekasno, ne pazi nič na lastno varnost. Slednjič med jelševimi vejami zagleda pred seboj reko. Brž se sklone do vode, napolne z njo svoj širokokrajni klobuk in odhiti nemudoma nazaj po strmem jarku: vse to je trajalo samo malo trenutkov.

„Pij, moj sin!“ reče misijonar lju-beznivo ranjencu in stisnjeni klobukov rob

nastavi k vročim, žejnim ustnicam. Slastno srka umirajoči hladilno pijačo in se z vdanim pogledom zahvali za izkazano mu dobroto. Zdaj bi imelo priti na vrsto važnejše, za vso večnost odločilno dejanje sv. krsta. Z materinsko rahločutnostjo misijonar podloži svojo levo roko pod Ojirukovo glavo in mu na ušesa šepeta dejanje vere, upanja, ljubezni in kesanja za njegove grehe. „Ali hočeš, da te krstim?“ vpraša potem umirajočega.

„Da, oče, toda hitro. Ojirukova duša je že razprostrla peruti, kmalu bo zletela v deželo velikega Duha.“

Oče Brebeuf poravna bolniku lase raz čelo in ravno hoče privzdigniti svoj klobuk, da bi Ojiruku s par kapljicami porosil čelo. V istem hipu pa začuti, da ga je železna roka zgrabila za vrat in ga sunila vznak. Klobuk mu je pri tem padel iz roke, in ko pogleda okoli sebe, vidi, da se reži nad njim grdo pobarvan obraz mohavškega vojnika, ki v visoko zavzdignjeni desnici vihti dolg nož. Satansko se smeje Irokez, grdo se pači in pase svoje oči ob vznemirjenosti svoje žrtve. Očeta Brebeufu obide groza. Ni se bal smrti, če bi umrl, bi bil le na dobičku — ampak strašila ga je misel, da bi Ojiruk utegnil umreti brez krsta.

„O Bog!“ moli v svojem srcu, „le trenutek še, samo še en trenutek!“

Že je čutil, da ga je divjak krepkeje zgrabil za lase — misijonar je dobro vedel, kaj to pomeni — zablisketala se je ostrina, in nehote je zaprl oči. V tem hipu počil strel. Oče Brebeuf je začutil, da ga je popustila sovražna roka, potok gorke krvi se je vлил čezenj, divjak se je opotekel in potem se zgrudil nanj kakor podrto drevo.

Bila je Ahazistarijeva puška, ki je tako dobro pogodila svoj cilj. Glavar je bil z nekaterimi svojih ljudi skrit v zasedi za skalami, ki so malo dalje zgoraj zapirale jarek. Od tu je videl, kako se je med grmovjem prihuljeno bližal Mohavek, in s strahom zapazil, kakšna nevarnost preti ljubljenu misijonarju. Strel je moral sovražniku izdati njegovo skrivališče in njegovo bojno zvijačo. Toda če bi se bil obotavljal, doletela bi bila duhovnika gotova smrt. Zato se ni nič pomišljal, izprožil petelina, pred puškino cevjo se je posvetilo, in usodni strel je zagrmel v gozdno tišino.

Kakor v odgovor zahrumelo je od vseh strani urnebesno kričanje. Hipoma je oživel vsak grm. Iz goščave je planil tu Huronec, tam Mohavek. Zablisketali so se noži, završele bojne sekire in zveneč treskale druga ob drugo. V groznem boju mož proti možu so se spoprijeli nasprotniki. Divji bojni glasovi so se razlegali po gozdu, in med sirovi krik zmagovavcev se je mešalo smrtno hropenje njihovih žrtev.

Brž ko je bil oče Brebeuf svoboden, je skočil kvišku in se oziral po umirajočih Huroncih. Za Boga, kaj je moral videti! Ojiruku so bile pošle moči, zgrudil se je na tla in desnico odtegnil od svoje rane, iz katere je curljala kri. Smrtna senca mu je stopila na obraz. Oče Brebeuf je položil svojo roko mladeniču na srce. Še je živel. Hitro je misijonar posegel po klobuk, stisnil ga nad čelom umirajočega vojnika in govoril krstne besede. Obličje umirajočega je razjasnil žarek veselja, podoben ugašajoči luči zahajajočega solnca. V naslednjem hipu pa je razprostrla smrtna tema nad njim svoja krila, in njegova čista duša je splavala proti nebesom.

Med tem so se bojujoči nasprotniki bolj in bolj pomikali nazaj v gozd. Ahazistariju je bila prva skrb, da bi rešil „belega očeta“. Zato je velel navidezno umikati se, da bi sovražnika zvalil v drug kraj. Ščasoma se je ta odkriti boj zopet izpremenil v prejšnjega, ko so v zasedah skriti prežali drug na drugega. Glavar je porabil ta čas, da je poiskal misijonarja. V polkrogu je obšel sovražnika in kmalu stal poleg očeta Brebeufa, ves krvav in blaten.

„Oče, Mohavkov je kakor volkov v pre-riji. Tukaj bi te dobili in ubili. Zato beži! Hodi bolj ob robu brega in hiti ob reki navzgor, dokler ne zagledaš samotne cedre. Tamkaj dobiš tudi malega bledoličnika. Ko

bodo huronski vojniki prepričani, da si na varnem, šli bodo za teboj.“

„Dobro,“ odvrne oče Brebeuf, „bežal bom.“ Ganilo ga je, da so mu bili vrli rdečkožci tako vdani. Beg se mu je zdel najboljše sredstvo, da ustavi prelivanje krvi. Ravno se je obrnil, da bi odšel, kar zapazi, ko se je Ahazistari sklonil nad Mohavkovo truplo, da bi mu vzel skalp. „Kaj nameravaš?“ posvari ga misijonar, „ne onečasti mrtveca!“

„Saj je vendar Mohavek, oče, ki je hotel zavratno umoriti mojega očeta.“

„Ne govori tako, to ni krščansko. Ti si ga ubil v pravičnem boju, toda telesa mu ne smeš pokvečiti.“

Glavar takoj uboga. Še enkrat pokaže očetu Brebeufu pot, po katerem naj bi šel, in potem izgine v gozd. Ko je misijonar hitel proti bregu, naznanjalo mu je močno streljanje, da se je boj pričel znova. Hrabri Huronci so se le s težavo branili. Ker se niso bili izkricali ob istem času in na istem mestu, ni mogel Ahazistari zbrati vseh svojih ljudi. Bojevali so se raztreseni v posamezne gruče proti dvakrat močnejšemu sovražniku. Na glavarjevo povelje so se njegovi vojaki začeli počasi umikati. Skakali so od drevesa do drevesa in zasledujoče sovražnike zadrževali z dobro merjenimi streli.

Oče Brebeuf še ni bil prišel do reke, ko se že zopet obrne. Njegovo apostolsko

srce mu brani, da bi zapustil bojišče, kjer morda leži že več njegovih otrok v zadnjih vzdihih. Počaka, da hrup v daljavi nekoliko poneha, in potem urno hiti v gozd. Nož in sekira sta strašno gospodarila. Na gosto so ležali drug pri drugem ali drug na drugem prijatelj in sovražnik, ponekod še po smrti v divjem objetju in trdno držeč orožje v krepki roki. Med mnogimi mrličji najde tri Huronce, ki so se še borili s smrtjo. Misijonar jih tolaži, in kmalu vsi trije umrô v njegovih rokah. Bogoljubni mož zato čuti veliko srečo v svojem srcu.

Ko med grmovjem in skalami išče nadaljnih ranjencev, ugleda mladega mohavškega vojnika, ki se je z zevajočo rano na čelu napol onesveščen naslanjal ob drevo. Ker je izgubil že mnogo krvi, morala ga je kmalu dohiteti smrt. Misijonar hitro odtrga velik kos rokava od svoje srajce in ga ravno hoče obvezati, ko zasliši več bližajočih se korakov. Bilo je nekaj Mohavkov, ki so poprej preganjali Huronce in se zdaj vračali, da bi se polastili njihovih čolnov. Ugledavši misijonarja, katerega so silno črtili, vsi veseli glasno zakriče. Kakor jata psov planejo nad neoboroženega duhovnika. Že je bil okruten vojniki iztegnil svojo roko, da bi ga zgrabil, pa jo je brž zopet odtegnil. Izpoznal je namreč ranjenca.

„Kiskepila?“ vpraša začuden s svojim zamolklim glasom in z roko zadržuje sledeče mu tovariše. V istem hipu obkroži četa divjakov klečočega duhovnika, ki je mirno nadaljeval svoje ljudomilo delo. Čudečim se Indijancem je ta prizor nekaj novega in nerazumljivega. V svoji nevernosti se eden izmed njih sklone k ranjenčevemu obličju, da bi se prepričal, če se ne moti, da bi „črnosuknjež“ stregel svojemu lastnemu smrtnemu sovražniku. „Kiskepila,“ potrdi nato. Indijanci se posvetujejo potihem in oče Brebeuf je razumel le toliko, da je Kiskepila sin velikega glavarja. Po posvetovanju nekaj vojnikov ostane pri misijonarju za stražo, drugi pa hite naprej.

Kmalu potem se zasliši od vseh strani glas sove, katerega so ponovili tudi stražniki. Zmagoslavnim Mohavkom je bil ta glas znamenje, da naj se zbero. Med ujetniki, katere so zvezane vlekli s seboj, je videl misijonar na svojo veliko žalost tudi malega Francoza Alojzija. Vatuk ga je bil poprej, kakor hitro so se bili izkrkali, spravil v varno zavetje. Alojzij je v čolnu dobil majhno rano na rami, ker ga je bila sovražna kroglja nalahko oprasnila. Krvaveča rana je bolela ubogega otroka, ki je zato natihem jokal. Ta jok pa ga je izdal nekemu Mohavku.

Irokezi so čakali, da so se zbrali vsi vojniki. Potem so skalpirali trupla padlih

Huroncev, pokopali mrtve tovariše in bogati plen, ki so ga našli v čolnih, naložili ujetnikom na rame. Po kratkem posvetovanju so očeta Brebeufa zvezali in mu odločili breme, ki je bilo primerno njegovi krepki postavi. Ranjenca, ki so ga imenovali Kiskepilo, so položili na nosilnico, spleteno iz svežih smrekovih vej, in štirje mladi vojniki so ga odnesli.

V dolgi vrsti se je vsa četa odpravila na pot. Spredaj je korakal trop izbranih vojakov, ujetnike pa so dejali v sredo. Tako so potovali čez obrežne hribe po gozdeh in grapah proti jugu k mohavškim vasem, ki so bile kakšne tri do štiri dni hoda oddaljene od tega kraja.

5. Glavarjeva prisega.

Na kraju, kjer je skalna pečina segala v vodo, se je dvigala daleč vidna, samotna, širokovejnata cedra. Ob njenem ogromnem deblu je sedel na grčavi korenini Indijanec. Na razgaljenih rokah in plečih so se mu videli krvavi sledovi boja. Čevlji so mu bili raztrgani, in celo tri ponosna orlova peresa, ki so mu tičala zadej v laseh, so bila zlomljena. Na njegovih kolenih je počivala puška, svojo bojno sekuro pa je bil naslonil ob deblo. V obraz se vojniku ni moglo videti, ker je imel glavo globoko povešeno in na obe roki uprto. Rdečeokožec je bil ves potr

vkljub lepemu poletnemu jutru, ki se je smehljalo nad reko in rosnimi gozdovi.

Pet drugih rdečkožcev je ležalo ob robu pečine in pazno gledalo na obe strani po bliščeči se reki. In res so zagledali čez nekaj časa, da je v precejšnji daljavi ob gorenjem toku reke odrinil od brega čoln, v katerem je en sam mož veslal proti pečini.

„Čoln!“ zavpije eden prežočih Indijancev vojniku, ki je sedel ob cedrovem drevesu. Le-ta privzdigne glavo, in zdaj spoznamo v njem našega znanca Ahazistarija, huronskega glavarja. Po nesrečnem koncu boja je pohitel s svojimi spremljevalci semkaj misleč, da se je na tem kraju skrila oče Brebeuf. Toda kako žalostno je bil presečen, ko ni bilo o misijonarju niti najmanjšega sledu. Takoj se je vrnil na bojišče, previdno se plazeč med grmovjem. Mohavki so bili že odšli. Iskal je njihov sled in na peščenem mestu zapazil razločne stopinje. Hitro se je pripognil. Da, zdaj ni bilo nobenega dvoma več. Med množino drugih stopinj je prav lahko izpoznal odtise očeta Brebeufa korakov. Kaj je pomagalo, da je glavar škrtal z zobmi? Najrajši bi bil Ahazistari kar takoj hitel za roparji. Toda njegovi ljudje so se bili razkropili na vse strani, in treba je bilo mirno počakati, dokler se niso vsi zbrali na določenem kraju. Še je imel glavar iskrico upanja. Morda je pa pogumni Vatak izvršil kakšen drzen čin? Na vsak

način je pa vedel mladi vojniki kaj natančnejega. Ko je stražnik s svojim klicem naznanil, da prihaja čoln, stopi glavari brzo do roba pečine. Njegovo orlovo oko je takoj izpoznalo veslača.

„Vatuk“, reče kratko. Zastonj napenja oči, če bi zapazil še kakšno drugo postavo v čolnu. Med tem se je čoln bolj in bolj približeval in pristal slednjič k bregu. Zaslišal se je žvižg, katerega so Indijanci odgovorili. Čez nekaj časa je zašumelo grmovje in na plano stopi Vatuk, ves poten, uprašen in krvav. Ahazistari mu vprašajoče zre v obličje, ki je pa obetalo le malo upanja. „Povej, Huronec, prinašaš kakšno novico o našem očetu in mladem bledoličniku?“

Vatuk, vzor mladega, krepkega indijanskega vojnika, se vzravna in pokaže z roko proti jugu. Oči mu zažare kakor goreče oglje. „Sokol je planil nad belega goloba“, začne, „in ga odnesel v svoje gnezdo. Ko bo solnce štirikrat vzšlo in zašlo za gorami, privezali bodo Mohavki „črno-suknježa“ in malega bledoličnika na mučilni kol, in mati malega kodrastega dečka se bo jokala kakor košuta za uropanim mladičem. Vatuk je žalosten. Videl je, kako so krvoločni Mohavki zvezali njegovega očeta, in on ni mogel tega zabraniti.“ Mladi vojniki pri teh besedah razsrjeni stisne svoje pesti

Zaradi te novice so bili vsi potrti. Glavar je mrklo zrl v tla. Ali se ni bil on sam samozavestno ponudil, da bo očeta varno privedel v huronsko deželo? Ali ni bil on sam pomiril „svete bele gospe“ (uršulinke v Kvebeku) in jim zagotovil, da bo malega bledoličnika zdravega pripeljal v vigvam*) njegove matere? In zdaj? Čez nekaj časa reče:

„Čujte, vojniki huronski, kaj govori Ahazistari. Moje srce je žalostno kakor prerija po požaru. Trava in cvetlice — vse se je izpremenilo v pepel. Ahazistari je izgubil svojega očeta, katerega je bolj ljubil nego samega sebe. Ali je imel huronski narod boljšega prijatelja nego „črnosuknježa“? Je li bil kateri bledoličnik tako dober kakor on? Ni li bil misijonar kakor bi bil naš? Ali mu ni tekel jezik naših očetov kakor voda čistega žuborečega studenčka? On je bil, ki je učil Huronce spoznavati velikega Duha nebes, ki ljubi rdečkožce ravno tako kakor bledoličnike. Pokazal nam je pot, ki drži v lepo deželo onstran oblakov. Vedeli smo za vsa pota v divjini, za to pot pa nismo vedeli, dokler je nas ni učil misijonar. Če je Huronec stradal, mar ni bila njegova roka odprta, da bi dajala? Ali niso bile njegove besede žalostnim in umirajočim kakor nočna rosa cveticam. Ko je kakor strupen, črn oblak prišla kuga v huronske vasi, in so

---

*) vigvam = koč.

junaki ležali v svojih vigvamih kakor mrtve živali po preriji, kdo jim je stregel, kdo jih tolažil? Mar ne črnosuknjež? Misijonar je bil močan in hraber kakor sivi gozdni medved, mil in krotek kakor nedolžni golob, in moder in previden kakor glavlar pri sedemdesetih letih.“

„In kje je zdaj moj oče? Kam gre? Kako bodo žene in otroci v Ihanatiriji (huronska vas) jokali, če se oče več ne povrne? Kaj bodo rekli stari glavlarji ob posvetovalnem ognju, ko izvedo, da so ga mladi vojniki prepustili zobem irokeških volkov? Toda še živi Ahazistari, sin Ohinatenhua, velikega glavlarja huronskega. Še se pretaka kri po njegovih žilah, in še čuti moč v svoji roki. Njegov pogled je bister, in njegova puška zadene vselej dobro. Šel bo in iskal očeta in ne bo prej odnehal, dokler ga ne najde. Glejte, kaj dela Ahazistari!“

Pri teh besedah zgrabi svojo bojno sekuro in parkrat silno mahne po cedrinem deblu, da so kosci skorje leteli na levo in na desno. S temi udarci počasi napravi na deblu velik križ okorne oblike. S sekuro nanj kazoč glavlar nadaljuje:

„Huronci, poznate to znamenje? To je sveto znamenje, katero nas je učil črnosuknjež. In zdaj dviga Ahazistari svojo desnico in prisega pri tem znamenju velikemu Duhu: Šel bo iskat svojega očeta in ne bo počival, dokler ga ne najde. Rešil ga bo iz

rok Mohavkov ali bo pa umrl z njim vred. Ahazistari je govoril.“

Med govorom je prihajal glavar bolj in bolj razburjen. Oko mu je žarelo, in na obrazu, ki je bil sicer tako hladen in miren, se mu je bralo ognjevito navdušenje. Šepet pritrdjevanja in veselega odobravanja je prihajal iz vrste njegovih tovarišev. Na njihovih obrazih se jim je videlo, da so pripravljene s svojim vodnikom vse poizkusiti, da reši ljubljenega misijonarja.

Nato glavar še reče: „Ahazistari je pomirjen. V očeh svojih bratov bere, da vsi mislijo ravno tako kakor on, in njegovo srce mu govori: našel boš svojega očeta!“

Po kratkem posvetovanju se loči četica. Vatuh naj bi se peljal s svojim čolnom, katerega s strelivom vred Mohavki niso bili zasledili, proti reki navzgor in zbiral razkropljene Huronce. Dva druga Indijanca naj bi v ravno tisti namen šla na četovanje v nasprotni smeri.

Ahazistari pa se z ostalimi vojniki po kratkem počitku vzdigne proti jugu, da bo roparjem tikoma za petami.

6. Na potu trpljenja.

V dolgi vrsti so molčič potovali mohavški vojniki po nehodni divjini.

Ko se je solnce bližalo zatonu, ustavili so se ob neki rečici. Ujetnikom so odvzeli

njihove tovore in vezi ter jim dali po prgišče v vodi razmočenih koruznih zrn. To jim je bila edina hrana na tem žalostnem potu. Mali Alojzij je natihoma jokal, Huronci so srpo in temno gledali v tla. Štirje med njimi so bili kristjani, dva pa še nista bila krščena. Oče Brebeuf je videl tihi gnev svojih otrok in premišljal, kako bi jim ga pregnal. Indijanci zelo ljubijo godbo. To je misijonarje napotilo, da so navadne molitve in najvažnejše verske nauke zlagali v priproste, lahko razumljive pesmice, ki so bile prijetne ušesom in večne resnice lažje vtisnile v spomin.

Oče Brebeuf začne peti rožni venec. „Češčena si, Marija!“ zadoni v tihi večer, skrajja natihoma, potem pa vedno močnejše. Znani napev je vse očaral, na prepadenih obrazih se je umaknila tuga veselemu osupnjenju. Alojzij je nehal jokati in je s svojim prijetnim glasom tudi pomagal peti, sprva nekoliko boječe, potem pa kmalu že bolj pogumno. Indijanec orjaške postave, ki so ga klicali z imenom „Volk“ in ki je bil vdan očetu Brebeufu, je poskušal najpoprej, da bi se s svojim nizkim glasom pridružil pevcem, in kmalu so njegovemu zgledu sledili tudi drugi krščanski tovariši. „Češčena si, Marija!“ razlegalo se je ubrano petje med drevjem kipeč višje in višje. „Češčena si, Marija!“ donelo je proseč in vzdihujoč s suhih ustnic ubogih ujetnikov, in večerni veter je raznašal te glasove daleč med jelke divjega gozda.

Mohavki, ki so v gručah sedeli okoli ognjev, in vojniki, ki so dalje od šotori bili na straži, so gledali čudeč se ta prizor in poslušali ubrano petje sprva nejevoljni, nato radovedni, nazadnje pa z vidnim dopadanjem.

Med Mohavki je sedel tudi Kioba iz huronskega rodu. Pred nekaj časom so ga bili misijonarji izpreobrnil, kasneje pa je odpadel od prave vere in odšel k Irokezom, ki so ga vzeli za svojega. Kot odpadnik je strupeno sovražil svoje rojake, zlasti „črne sukne“ kar ni mogel videti. Mučil jih je na potu pri vsaki priliki, kolikor je le mogel. Samo on je vedel, kaj pomenja to petje, ki se je glasilo kakor resno očitane njegovi črni duši.

S hreščečim zasmehom je skočil kvišku in kričal: „Huronski vojniki so race, ki gajajo ob bregu. Hrabri Mohavki naj se obrnejo in za mučilni kol poiščejo drugačnih mož. Ti le so komaj vredni, da jih opljujejo stare babe in jih pretepo s šibami.“

Krščanski Huronci pa se niso dali motiti. „Češčena si, Marija!“ je zadonelo zopet kot prošnja in molitev do Matere, bivajoče nad zvezdami. Odpadnika to preziranje še bolj razsrdi. Skoči k očetu Brebeufu, zgrabi ga za sive, redke lase in kriči: „Beli čarovnik naj molči! Njegove čaravnije so izpremenile Huronce v stare babe in njihove žene v matere mladih zajcev.“

Mirno se obrne oče Brebeuf proti svojemu mučitelju. Tedaj ga pa zadane stis-

njena pest Kiobova. Misijonarju se vlije kri iz nosa in ust, toda molče sklone apostol svojo glavo in moli, da bi Bog odpustil okrutniku. Hrabremu „Volku“, ki je stal zraven, je nekaj zagomezelo v njegovih velikanskih pesteh. Najraje bi bil z enim udarcem podrl grdina na tla. Toda pred seboj vidi vzgled neomejene krotkosti, in nehote zavzdignjena roka mu zopet omahne.

Petje je umolknilo; le tiha molitev trpinov se je kakor nočna vonjava divje gozdne cvetke dvigala pred prestol božji. Počasi je noč razprostrla svoja temna krila nad okolico. Ujetniki pa so imeli kaj malo počitka. Lakota in žeja, onemoglost in bolečine: vse to jim je branilo, da niso mogli zatisniti trudnih oči.

Ko se je družega dne začelo svitati jutro, so odpotovali zopet dalje. Vodil jih je samo bistri um kakor vse divjake, ki si znajo določiti smer po napol zabrisanih sledovih in po stanju solnca. Pot jih je vedel ravno po strmem klancu. Mali Alojzij je komaj, komaj mogel dalje in šepal kakor ranjena srna. Če bi mu bile pošle moči, bila bi njegova usoda zapečatená: udarec s sekiro, in njegovo krvavo truplo bi obležalo na potu. Kioba je kakor hudobni duh venomer priganjal k večji hitrici in zbadal ujetnike z ostrorobim železom. Da bi ušel brezsrčnemu človeku, je napel Alojzij svoje poslednje sile in pospešil korake.

Toda zdajci se spodtakne ob velik kamen, ki je ležal na potu, in z nalahnim

krikom se ves upehan zgrudi na zemljo. To videč pristopi Kioba k dečku, sune ga z ного in mu grozeče zapove, da naj vstane. Ali ubogemu otroku so bile pošle že vse moči. Tedaj Kioba dvigne svoje strahovito orožje k smrtonosnemu udarcu. Indijanec Volk pa zapazi, kakšna nevarnost preti njegovemu ljubljencu. Mahoma pretrga svoje vezi, odvrže tovor in je še ravno prav priskočil, da je s svojo levo roko prestregel udarec, ki je bil namenjen dečku. Iz globoke in široke rane mu je brizgnila kri. Hrabri junak pa se ni zmenil za to, ampak se hitro sklone do Alojzija in vzame slabotnega dečka s svojo zdravo desno roko k sebi, tako da je kodrasta glavica nezavestnega ubožčka počivala na njegovih širokih prsih.

Mohavki so se na glas čudili toliki hrabrosti. Bil je res drzen čin, in pogum občuduje Indijanec tudi pri svojem nasprotniku.

„Hraber vojniki je“, ogласi se eden izmed njih.

„Umrli bo na kolu“, pritrđi drugi, „in bo mladim mohavškim vojnikiom pokazal, kako umira junak.“

Huronec pa si zopet mirno naloži tovor in koraka dalje s svojim dvojnimi bremenom.

„Volk bo nesel svojega malega belega brata“, deje nakratko. Nihče ga ni oviral; tudi Kioba si ni upal ugovarjati.

Ko so prišli čez klanec in dospeli v spodaj ležečo dolino, so zaslišali naenkrat od hribov sem glas sokola. „Kli, kli, kli!“ se je razlegalo trikrat zaporedoma in se porazgubilo v daljavo. Huronci so pazno poslušali. Če bi jih bil kdo ostro opazoval, bi bil videl, da so se jim veselo zasvetili bakreni obrazi. Vedli so se samozavestnejše, in korak jim je prihajal urnejši. To znamenje so dobro poznali. Zmota ni bila mogoča. Ahazistari je bil v bližini in jim sledil s tremi tovariši, kajti sokol se je bil trikrat oglasil.

Tudi Mohavkom se je zdelo to znamenje nekako sumljivo; zato so se zvedavo ozirali proti gozdu. Toda sokolov glas se je bil porazgubil. Moral je biti torej po njihovih mislih vendar le pravi sokol, ki je v daljavi krožil nad hribom.

7. Zaveznik.

Poseči moramo za dan nazaj.

Ravno zlati zahajajoče solnce vrhove jelk in poljublja še enkrat škrlataste valove reke sv. Lovrenca. Samoten čoln pluje po vodi in lahkotno reže mirne valove. Velike znojne kaplje se svetijo na obrazu veslajočega huronskega vojnika, ki se zdaj ozre v zahajajoče solnce in potem izpremeni svojo pot v smeri proti južnemu bregu. Nalahno škripajoč zavozi čoln na obrežni pesek. Indijanec ga previdno skrrije med košatim grmovjem

in s sekiro za pasom in s staro puško v roki izgine v bližnji gozd.

Kmalu nato se prikaže ne daleč od tega kraja izza visoke jelke, porastle z mahom, neka druga, čudna postava. Bil je visok, koščen mož razmršenih brk in močno osivelih las, ki so se mu v redkih kitah vsipali izpod okrogle bibrove čepice. Tesna, zapeta lovska halja iz mehke, ustrojene jelenove kože mu je segala skoro do kolen. Ob ledju jo je spenjal za roko širok usnjen pas, izpod katerega je gledal držaj dolgega lovskega noža in nekega drugega, bodalu podobnega orožja. Čez ramo mu je visel velik rog za smodnik in iz jelenovega usnja napravljena torba za krogle. Močne hlače, narejene tudi iz jelenovega usnja, so tičale spodaj v prikladnih čevljih, ki so jih bili francoski sledovniki — in ta mož je očitno tudi spadal mednje — sprejeli od Indijancev. V desni roki je držal puško z nenavadno dolgo, tenko cevjo.

Oprezno se stari sledovnik približa mestu, kjer je bil skrit čoln, razgrne vejevje in preišče notranji del čolna. Potem se pripogne in skrbno opazuje slabe sledove v mehkem obrežnem pesku. „Huronski čoln, huronski čevlji, to niso mohavške stopinje“, mrmra in si z levico gladi razmršene brke.

Bravca moramo malo natančneje seznaniti s tem možem. Peter Hardi je kot mlad vojak prišel semkaj iz Francoskega in

se boril pod velikim Šamplenom proti Irokezom. Kanadski gozdovi so mu postali druga domovina, in zdaj je male naselbine francoskih trgovcev preskrbljeval s kožuhovino. Ob priliki je tudi donášal novice o irokeških četah, ki so se klatile po okolici. Pri nekem nenadnem napadu so Irokezi skalpirali njegovo ženo in njegovega edinega sina, mladega Petra. Starec jim tega ni nikoli pozabil, in kjer se je bilo treba spoprijeti s temi zakletimi sovražniki francoskih naselnikov, se je gotovo udeležil tudi on boja. Na drugi strani je bil prijatelj Huroncem in ime „dolga puška“ — tako so imenovali drznega lovca in bistrumnega sledovnika — je bilo na prostranih loviščih na prav dobrem glasu. Sklenil je takoj poiskati Huronce, in sreča mu je bila res mila. Kmalu je starec naletel na mladega vojnika.

Sledovnik se je poredno smejal, ko je z velikimi koraki hitel za Huroncem, ki je s svojim nožem vrezaval čudna znamenja v lub samotnih dreves. Približal se mu je neopažen na kakih 20 korakov in mu glasno zaklical: „Hola, gospodine Huronec!“ Kakor mačka skoči mladi rdečkožec za deblo in napne petelina pri svoji puški. Toda že v naslednjem hipu jo pobesi ter začudeno in veselo zagolči: „Uf!“ Urno stopi naprej in smehljajočemu se sledovniku poda desnico rekoč:

„Huroncem je dolga puška prijazen.“

„Ha, ha, misliš?“ smeje se starec in krepko stisne ponudeno mu desnico. Kdo drugi bi bil ob tem prijaznem stiskanju na glas zavpil, Huronec pa ni niti trenil. Staremu godrnjaču je to dopadló. „Kako se imenuje moj hrabri rdeči brat?“ vpraša ga prijazno.

„Sinovi njegovega rodu ga imenujejo Vatuk.“

„In kakšno pismo piše tukaj le v gozdna debla?“ vpraša sledovnik dalje kazoč na vrezane čirečare, „pričakuje morda tukaj kakšnega rdečega brata?“

Vatuk prikima in pripoveduje nato kratko, kako so jih Irokezi napadli, in kako se je žalostno končal napad. „Ha, predrzneži!“ škripa sledovnik z zobmi. Ko začuje, da je oče Brebeuf ujet, udari razjarjen s puškinim kopitom ob tla. Huronec je vedel, kako važno bi bilo za Ahazistarijeve naklepe, če bi dobil dolgo puško za zaveznika. Izkuša torej razvneti trdo srce lovčev in ubrati take strune, da bi se vzbudila njegova bojaželjnost, in bi mu kri še bolj vzkipeala.

Zato nadaljuje: „Dolga puška je imel sina, katerega je ljubil. Ali je dolga puška pozabil, da visi od dima ukajeni skalp mladega vojnika v koči ponosnega mohavškega glavarja? Ali je sledovnikov nož zarjavel, ali ne ve več najti pota do mohavške vasi?“

Na razoranem čelu starega sledovnika se prikaže srdita jeza. Molče izdere svoj

široki lovski nož in ostro rezalo podrgne ob roko, kakor da bi ga hotel preskusiti. Potem pa orožje zopet vtakne za pas in vpraša: „Kako daleč so Mohavki pred moji brati?“

„Solnce je enkrat vzšlo in dvakrat zašlo nad njihovim potom.“

„Ali je bil plen velik?“ Vatuk prikima.

„To je dobro. Plen bo roparje zadrževal, da ne bodo mogli tako hitro naprej.“

Po kratkem posvetovanju skleneta, da bosta prenočevala na visokem skalnatem griču in ondi zažgala velik ogenj, katerega svit bi segal daleč v okrog in v okolici se potikajočim Huroncem dajal znamenje. Ker je bilo krdelo Mohavkov nenavadno veliko, ni se bilo bati, da bi se v okolici nahajala še kakšna sovražna četa. Kmalu je prasketal na pečini mogočen ogenj, katerega rdeči plamen je kakor strašilo odseval po gozdu. Peter Hardi izmučenemu Huroncu privošči čvrst požirek iz svoje steklenice, ponudi mu krepčilen grižljaj posušenega bivolovega mesa in mu veli, da naj se vleže k počitku. On sam pa je stražil. Kmalu je Vatuk trdno spal. Stari lovec pa si je natlačil pipico in zamišljeno gledal v oblačke dima.

Bilo je še zarano zjutraj, ko je tanko uho sledovnikovo začulo šum tihih korakov. „Kdo je tukaj?“ zakliče Hardi in obenem napne petelina pri svoji puški. Zaslišavši ta

klic skoči Vatuk kvišku in zgrabi za svoje orožje. Lovec pa mu zamahne z roko, da naj miruje. Oba poslušata, pa slišati ni bilo ničesar. Morda je bila kakšna divjačina, ki je hitela mimo njiju? Sledovnik hoče ravno previdno plezati naprej, da bi preiskal to stvar, ko nekdo razgrne grmovje, ki je obdajalo griček, in prikaže se visoka postava huronskega vojnika.

„Tuvaruva!“ zakliče Vatuk radostno in pozdravi svojega rojaka. Četa razkropljenih Huroncev je zagledala ogenj, kakor je sledovnik pričakoval, in ob svitanju dneva poslala Tuvaruvo poizvedovat. Njegovi tovariši so taborili miljo daleč odtod. Takoj so odrinili k njim.

Ko se je prikazal sledovnik, navdal je malo, deset mož broječo četo nov pogum. Vatuk je nestrpno priganjal, da bi se takoj odpravili na pot. Sledovnik pa je svetoval, da bi pol dne še počivali in počakali, da bi se jim pridružil še kakšen Huronec.

Tuvaruva je bil mnenja, da „dolga puška“ dobro svetuje. Začelo smodnika iz Vatukovega čolna so prenesli semkaj in jo razdelili. Lep srnjak, katerega je bil zjutraj ustrelil sledovnik, jih je preskrbel s sočnato pečenko in z živežem za prihodnji dan. Do opoldne se jim je pridružilo še osem mož, in potem so pod Petra Hardija vodstvom nastopili pot proti mohavški vasi.

8. V mohavški vasi.

Ob robu gozda, pokrivajočega hribe, ki so obdajali Teonontogo, prvo mohavško vas, sta sedeli dve indijanki, priletna ženska in mlada, črnolasa deklica ter pleli plahte.

„Zakaj si tako žalostna, brzonoga srna? Kmalu se povrne Kiskepila, mladi mohavški orel. Skalpi huronskih vojniki in Francozov krasijo njegov pas, in teonontoške ženske bodo prepevale njegovo slavo.“ Tako klepeta jezična starka in s koščenimi prsti ljubeznjivo gladi kodre svoje vnukinje.

Mlada deklica pa zmaja z glavo in reče: „Štirinajstkrat je že zašlo solnce za teonontoškimi hribi, in mladi vojniki se še vedno ne vrnejo. Srce brzonoge srne je žalostno in govori: „Nesreča je za petami, in moj brat Kiskepila, mladi orel, se ne povrne.“

„Ba, ba,“ se krega starica, „brzonoga srna ni prava mohavška deklica. Ne ve, da so Huronci strahopetni psi, ki samo lajajo mohavškega medveda. Toda medved jih pobije s svojimi šapami. Huronci so zapustili Ovoneja, velikega Duha, ki ga časte rdečeokožci, in ga nadomestili z Bogom belokožcev. Zato je njihovo srce mehko, in njihova kri se je izpremenila v vodo.“ Deklica pa molči in pridno plete dalje.

Pred njima se je odpirala lepa pokrajina. Na gričku, ki je polagoma prehajal v ravnino, je stalo veliko, iz neobtesanih debel narejeno

poslopje. To je bilo zbirališče vojnikov. Dalje spodaj se je vzdigovala cela vrsta kopičastih koč, nad katerimi so štrleli šotorski drogovi. Pred kočami so sedeli v posameznih skupinah stari vojniki, kadili svoj kalumet (pipa) in gledali za dečki in napol odraslimi mladeniči, ki so se na bližnjem travniku urili v streljanju z lokom in pšico. Še malo naprej se je drvila tropa napol golih otrok ob bregu majhnega potoka, ki se je v mnogih ovinkih vil po ravnini in se slednjič obrnil proti soteski, ki je tvorila nekak vhod v dolino. Trata, mehka kakor žamet in posuta s pisanimi cveticami, se je razprostirala ob obeh straneh srebrne vodice. Tuintam je bilo nekaj ravnine obdelane in posejane s koruzo, katere zoreči storži so se izmed širokih listov svetili s svojim svilnatim latjem.

Več časa sta obe ženski sedeli tiho. Naenkrat vzbudi njuno pozornost čuden glas, ki je prihajal z druge strani hribov. Obe poskočita in napeto poslušata. Tudi spodaj v dolini hipoma nastane živahno gibanje. Dečki in mladeniči popustite igre in hite proti vasi, kjer so stari vojniki gledali proti gozdu. Čuj, že zopet se je zaslišal ostrí glas, toda sedaj že bližje, in daleč odmeva po tihih hribih.

V naslednjem hipu se ob robu gozda prikaže pisano pobarvana podoba vojnika, ki urnih korakov prihaja navzdol in potem krene naravnost čez ravnino proti kočam.

Bil je sel vračajoče se mohavške čete. Vaščanje ga glasno in veselo pozdravljajo. Vse hiti proti zbirališču, kjer so v krogu posedli stari vojniki, na čelu jim Kiodego, stari višji glavar. Ko vstopi sel, razmakne se krog, in ponosno se približa mladi vojnik, za čigar pasom sta visela dva huronska skalpa. Stopi pred glavarja in spoštljivo molči. Glavar mu migne, da naj govori.

„Hrabri vojniki Kiodegovi so planili v dolino „velike reke“ kakor gorski potok, kadar pomladansko solnce taja zimski sneg. Njihov prihod je bil kakor šum Niagare, in huronski vojniki so trepetali in bežali. Sekira mladih vojnika je pila kri, in skalpi junakov jim vise za pasovi. Ko bo Kiodego zaslišal petje bližajočih se vojnika, izvedel bo, koliko smo dobili ujetnikov.“

Potem našteje mladi vojnik imena težko ranjenih Mohavkov. Med njimi je bil tudi Kiskepila, Kiodegov sin. Toda sivi glavar niti ne trene ob tej novici. O mrtvecih Indijanec ne govori.

Glasnemu vriskanju, ki se je po tem poročilu razlegalo po vasi, je odgovarjalo iz gozda petje vračajočih se vojnika. V devetih kratkih presledkih je bilo zaslišati prav peklenko rjojenje, grozno in krvoločno kakor ponočno tuljenje lačnih hijen. To je bilo skalpsko petje Indijancev; vsakemu ujetniku je bil odmenjen po eden odstavek. Ptici so prestrašeni zbežali z dreves in leteli v mirne

gore; vaščani pa so bili kar iz uma. Glasno kričeč so se vsi razkropili po kočah in čez nekaj trenutkov prihrumeli čudovito oboroženi zopet ven. Nekateri so imeli v rokah sulice ali kije, drugi so vihteli po zraku gibčne šibe in poizkušali, če se zadosti upogibajo. Otroci so se drvili okrog z ostrim kamenjem v roki, in stare ženske so grozeč mahale z obžganimi poleni ali s starimi, skrhanimi noži. Iz tega divjega vrvenja so se počasi odločile posamezne skupine in se postavile v dveh vrstah od vasi do nasproti ležeče višave, odkoder so prihajali vojniki. Bližje in bližje je iz gozda prihajalo enolično bojno petje, in kmalu so se prikazale pisano pobarvane postave vračajočih se zmagovavcev.

Del vojniov se je ločil od tovarišev, hitel naprej in med gručami otrok in žensk ponosno korakal proti zborovavnicu. Drugi del pa je obstopil ujetnike, katerim so odvzeli bremena in vezi. Očetu Brebeufu in malemu Alojziju so poleg tega še slekli zgornjo obleko. „Pogum, otroci moji,“ hrabil jih je misijonar, „zdaj bomo tekli za večno plačilo, ki nas čaka v nebesih.“

Huronci so mirno stali in gledali dolgo vrsto svojih neprijateljev, ki se je spodaj raztegala pred njimi. Med to vrsto bi morali teči in pri tem bi jih divjaki topli s šibami, dokler bi ne dospeli do belo pobarvanega stebra, ki se je daleč svetil pred zborovavnicu.

„Volk“ se je prerinil naprej in tovarišem nekaj skrivnostno pošepetal kazoč očeta Brebeufa in malega bledoličnika. Očividno je nameraval nekaj posebnega. Komaj je bilo dano znamenje, spusti se pred družimi v velikanskih skokih v dir. Z urnebesnim krikom ga spodaj sprejmo njegovi trinogi kakor tropa lačnih volkov. Groze mu noži, palice in koli se dvigajo k težkemu udarcu. Toda ženske, ki jih je bilo tukaj največ, so se zmotile. V silnem skoku se je „Volk“ zagnal v njihovo sredo kakor pes med gagajoče race, tako da so se ženske kričoč in javkajoč razkropile. Predno so se zavele in ohladile svojo krvoločnost, jim je bil orjaški Huronec že ušel. Presenečene in razjarjene so se kakor nevihta spustile za beguncem. „Volk“ pa je bil drugo skupino ravno tako izpeljal na led. Vse je v velikanski naglici drlo za njim. Ravno to je pa „Volk“ nameraval, da bi obvaroval očeta Brebeufa in svojega malega, na smrt utrujenega ljubljenca. Zvijaja se mu je posrečila popolnoma. Kar je bilo divjakov zastalo, so se spravili nad Huronce, ki so bili „Volku“ za petami. Za Alojzija so se spočetka kaj malo zmenili, in tudi oče Brebeuf je bil odnesel še precej zdravo kožo. Med tem je skoro vsa drhal zasledovala „Volka“, ki se je po svojem načrtu kolikor mogoče oddaljil od ravne črte in vse križem bežal pred svojimi preganjavci. Kakor mrjasec, ki

ga gonijo bevskaajoči psi, je predrl krdelo za krdelom tako drzno in urno, da je večinoma ušel namenjenim mu udarcem. Razjarjenim ženskam se je bilo med tem posrečilo, da so ga prehitele. Kakor roj os so se postavile med prve kočje, med katerimi je ujetnik moral teči, da bi prišel do višave, in zdaj jim zviti Huronec ni mogel uiti.

Pridrvel je nad nje kakor vihra. Hitro je potegnil prvi ženski goreče poleno iz rok in jo s pestjo udaril po brezzobih čeljustih, da se je kričeč zvrnila na zemljo. Vsa razljučena se je starka na tleh oklenila njegove noge. Indijanec se je pri tem spodtaknil in padel, toda ob enem je potegnil za seboj cel klopčič žensk na tla. V nepopisni zmedi je popadalo skoro vse in se takolilo po zemlji, kričeč in cvileč.

Mohavški vojniki, ki so z grička gledali besno gonjo, so prasnili v glasen smeh ob tem prizoru. Kakor medved, ki se otrese jate psov, se je oprostil močni Huronec, skočil na noge in bežal dalje. Ženske pa so se še vedno rvale, ker so zgornje mislile, da je ujetnik še spodaj, in v tem mnenju jih je posebno utrdilo to, ker so spodaj ležeče ženske obupno poizkušale, da bi se osvobodile in vstale.

Koncem vasi ugleda „Volk“ malega Alojzija, katerega je s kamenjem preganjala četa mohavških paglavcev. V nekoliko skokih je Huronec pri dečku. Mali mučitelji

se razprše, Huronec zagradi Alojzija v diru in hiti po gričku navzgor, skrivajoč ga v svojih rokah. Kmalu dospe do rešilnega kola. Tukaj so že stali drugi njegovi tovariši, katerim je bil naredil pot. Oče Brebeuf je krvavel na glavi, kamor ga je bil nekdo zadel s kamenom. Tudi drugi Huronci so dobili obilo prask in ran. Počasi se je zbrala vsa mohavška drhal na gričku. Po indijanski šegi jim ni bilo dovoljeno, da bi še naprej trpinčili ujetnike. Zato pa so tembolj v besedah dajali duška svojemu srdcu.

„Čakaj, da le prideš enkrat na mučilni kol,“ je kričala neka ženska in pretiła „Volku“ s pestjo, „potem pa ne uideš več mohavškim ženskam.“

„Ha, njegove urne noge bomo opekle in s šivankami opikale“, je grozila druga.

„Jaz ti bom pa prst odgriznila,“ mrmra zopet druga starka, ki ima vse otekle ustnice, dokaz, kako dobro jo je bila zadela „Volkova“ pest.

Toda „Volk“ z mirnim preziranjem gleda in posluša svoje mučitelje. Potem ujetnike zvežejo in jih zaprô v leseno kolibo. Še pozno v noč so Huroncem doneli na ušesa grozni glasovi divjih bojnih popevk. Okrog velikih ognjev plesoč so Mohavki slavili svojo zmago. V temnem kotu ječe pa je klečal oče Brebeuf in molil:

„O Gospod, daj svojim služabnikom moči za boj!“

9. Čarodej in „črna suknja“.

Bilo je naslednjega jutra po prihodu ujetnikov. V Kiodegovi koči je na bivolovi koži ležal bolan mladi glavar Kiskepila. Dva dni je že pogrešal nežne, skrbne roke „črno-suknježeve“. Njegova bolezen je prihajala vedno hujša. Lotila se ga je bila huda mrzlica, in bolnik je govoril samo zmedene stvari kakor v sanjah.

„Hudega Okija (duha) ima,“ so govorili njegovi domači in poslali po Outitoraka, vaškega čarovnika in „zdravnika“.

Čarovnik pride v svoji najlepši opravi. Grda krinka, iz katere moli kriv, bakrenordeč nos kakor orlov kljun, pokriva skoro še grše obličje. Vrh glave mu plapolajo tri sveta peresa iz repa divjega purana. Na vratu mu visi torba, v kateri ima zdravila in drugo čudovito ropotijo. Tako napravljen pride čarodej počasno, dostojanstveno in zavedajoč se svoje časti. Pred kočjo obstane, voha po zraku, stopica in skače trikrat okoli kočje in slovesno pljuva na vse štiri strani sveta. Čudeč se so vaščani spoštljivo stali ob strani. Nato gre čarodej v kočjo, se bliža počasi bolniku in se pri tem pači in kremži na vse mogoče načine, da bi pregnal hudobnega duha, maha z rokami po zraku kakor bi lovil muhe, diha v bolnika, piha mu v usta otipa z resnim

obrazom konec njegovega nosu ter stika, kriči in rjove v vseh glasovih, katere premore njegovo grlo.

Bolnik se nemirno premetava s strani na stran in vzdihuje. To je bilo znamenje, da se hudobni duh nič kaj dobro ne počuti v bližini mogočnega čarodeja. Da bi ga popolnoma pregnal, potrese stavec pest tobaka na razbeljen kamen, tako da je bila kmalu vsa koča polna zadušljivega dima. Na dano znamenje pridejo na pomoč tudi zunaj čakajoče ženske, ki so začele plesati okrog koče kakor čarovnice in nabijati na vso moč s palicami po leseni steni, da bi Okija spodile ven. Toda Oki se ni dosti zmenil za ves ta ropot. Po večurnem trudu Outitorak odide, ne da bi kaj opravil, poprej pa še obljudi, da pride drugi dan zopet.

Bolnik je med tem ležal brez zavesti na svoji postelji, in zraven njega je sedel stari glavar ves obupan. Bolnikov brat Panima, ki se je tudi udeležil boja, pristopi k očetu in deje: „Mohavški čarodej ne premore nič. Glej, kako vene cvetlica našega rodu in kako pojema svit njegovih oči. Pokličite belega čarodeja, ki ima Kiskepilo rad; ta ga bo rešil.“

Kiodego molče prikima. Kakšne četrte ure kasneje stopi Panima v ozki, temni prostor, kjer so bili ujetniki zaprti. Misionarju odvzame vezi in mu da znamenje,

da naj gre za njim. Pot ju pelje po sredi vasi. Napol goli otroci in umazane ženske stoje pri vratih in radovedno gledajo za njima. Do glavarjeve kočē prišedši Panima odgrne kosmato medvedovo kožo, ki je zakrivala vhod, in oče Brebeuf vstopi.

Ko se njegovo oko privadi teme, more počasi razločevati posamezne predmete. Na stenah visi bogata zbirka orožja in bojnih trofej. Na sredi visi od stropa kotel, ob katerem čepi krmežljiva stara ženska in z leseno žlico meša črnobarvno pijačo. Bolnik leži ravno nasproti vhodu in je odet z dragoceno kožuhovino, za katero bi ga lahko zavidal marsikak knez. Na prvi pogled misijonar izpozna mladega glavarja, in takoj ugane, zakaj so ga poklicali. Starega Kio-dega in navzoče goste pozdravi z lahnim priklonom, poklekne poleg bolnika, ne da bi kaj povpraševal, in prime njegovo vročo roko. Žila je bolniku burno bila. Skrajni čas je bil, da se mu pomaga.

Oče Brebeuf prosi mrzle vode, na kar je nekaj smuknilo iz kota in zdirjalo venkaj. Bila je „brzoņoga srna“, bolnikova sestra, ki se je v malo hipih vrnila in v brezovi posodi prinesla čiste vode. Duhovnik, ki je umel tudi nekaj zdravilstva, je med tem previdno odvzel umazano obvezo. Rana na videz ni bila tako nevarna kakor je pričakoval. Skrbno jo je izpral, močil bolniku čelo z

mrzlo vodo, očedil obvezo in jo zopet umetno položil na prejšnje mesto.

Desetero ljudi je paznih oči sledilo vsaki njegovi kretnji. Kako vse drugače je ravnal beli čarodej nego indijanski doktor, ki je uganjal tako divje in hrupne burke! Hipoma bolnik odpre oči in začudeno gleda okoli sebe. Zapazivši misijonarja se nalahno nasmehe. Oče Brebeuf poravnava posteljo, tako da je bolnikova glava prišla nekoliko višje, in naroči, da naj od časa do časa obnovijo mrzle obkladke in bolnika pustijo kolkor mogoče na miru. Iz nedrija vzame majhno steklenico in mu vlije v usta par kapljic. Bolnik se umiri in polagoma zaspi. Oče Brebeuf se dvigne, da bi odšel. Toda Kiodego mu položi svojo roko na ramo. —

„Bledoličnik,“ tako prične, potem ko sta se vsedla v nasprotnem kotu koče, „bledoličnik je sovražnik Mohavkom in vendar ima rad Kiskepilo, ki mu je hotel vzeti skalp.“

„Črna suknja,“ odgovori duhovnik, „ni sovražnik niti Mohavkom niti kateremu drugemu ljudstvu. Vse ljubi in ne sovraži nikogar.“

„Toda,“ nadaljuje glavar, „ali ni črnosuknjež prijatelj Huroncem? Kako more prijatelj Huroncev ljubiti Mohavke?“

„Ne vidiš solnca na nebu?“ odvrne oče Brebeuf s krotkim glasom. „Veliki Duh,

ki ga je ustvaril, mu veleva vzhajati in sijati na mohavške doline in na deželo Velikih jezer, kjer prebivajo Huronci. Oboji se grejejo v žarkih istega solnca, ki zori koruzo obojim. Ali bo Kiodego, modri glavar mohavški, svoje oči jezen obrnil od solnca, ker prijazno sije na njegove sovražnike?“ Indijanec molči in oče Brebeuf nadaljuje: „Veliki duh ljubi vse svoje otroke, Mohavke in Huronce, in noče, da bi se sovražili. Zato je poslal ‚črnosuknježa‘ v deželo rdečih mož, da bi jim govoril, da naj se ljubijo.“

„Au!“ prekine ga glavar. „Bledoličnikovo zdravilo je dobro: njegov jezik je pa kakor gadov. Mohavek potolče svojega sovražnika in mu vzame skalp, in tako je prav.“ Ob teh besedah glavar ponosno kaže svoje orožje in grozovita zmagoslavna znamenja, ki so visela po stenah.

Oče Brebeuf vidi, kako vzkipeva divje srce vojnिकovo. Nekoliko pomolči in potem z roko kazoč bolnika nadaljuje: „Kiskepila, ponos hrabrega Kiodega in cvet svojega rodu, je ležal ranjen v gozdu. Hotel je umoriti ‚črnosuknježa‘, ta pa je hudo povrnil z dobrim. Stregel mu je, obvezal njegove rane in ga dal očetu. Ali je bilo to prav?“

Kiodego ne odgovori. Njegovo očetovsko srce je reklo: Da, tako je bilo prav, in neka temnja slutnja o lepoti onega skriv-

nostnega nauka se je ta hip posvetila v njegovi duši. Nato pristopi „brzonoga srna“ in postavi pred misijonarja v čedni pletenici nekaj svežih pečenih koruznih storžev in kos posušene medvedje gnjati.

„Jej,“ reče glavar kratko.

Oče Brebeuf je dobro poznal običaje rdečih mož in vedel, da bi Indijanca smrtno razžalil, če bi odklonil postrežbo. Vrhutega je bil tako lačen, da je zahvalil Boga za ponudeno mu okrepčilo. Naređi torej pobožno znamenje sv. križa in prične jesti. Prinesli so mu tudi bučo hladne vode. Kakšno krepilo za njegove ustnice, vroče od žeje! S kratko zahvalno molitvijo in z znamenjem križa sklene obed.

Navzoči so ga med tem natanko opazovali. „Kakšna čarovnija je to, ki jo je bledoličnik napravil na čelu?“ vpraša glavar. Blagovestniku se oko veselo zasveti. Dobil je namreč lepo priložnost, da v temoto teh src posveti z nekaterimi žarki krščanskih resnic. Začne torej v priprostih besedah razlagati pomen svetega križa in v velikih potezah naslika zgodovino razodetja božjega. Govori o grehu prvih starišev, o vesoljnem potopu, katerega spomin se je še nekoliko ohranil v ustnem izročilu teh divjih narodov, in o hrepenenju po Odrešeniku. V živih barvah potem v svojem navdušenju slika podobo Izveličarjevo, pripoveduje, kako je ozdravljaj bol-

nike, obujal mrtve, zapovedoval vetru in valovom, kako je umrl na križu s prošnjo za odpuščanje na ustnicah, kako je zmago-slavno vstal iz groba in odšel v svoje kraljestvo nad oblaki, kako je ustanovil cerkev, ki pošilja svoje duhovnike k vsem narodom, da jih uče pota v nebesa, in ki tudi ni pozabila rdečih otrok v njihovih gozdih. Sklene pa s tem, da omeni še poslednjo sodbo, ko bo Odrešenik zopet prišel v svoji moči in oblasti.

Svet ogenj navdušenja je med govorom navdajal njegova bleda lica. Oči so se mu svetile, in govor mu je tekel kakor bistri studenček. Poslušavci so mu pazno sledili. Seveda jim je bilo marsikaj nerazumljivo in skrivnostno. Toda koliko lepši in vzvišenejši je bil „črnosuknježev“ nauk kakor tiste smešne bajke, ki jim jih je pravil čarovnik! In kako veličasten junak se jim je zdel Odrešenik, ki je umirajoč odpustil svojim sovražnikom!

„Črnosuknjež,“ zakliče Panima, ko je oče Brebeuf prenehal, „tvoja beseda je enaka jutranji rosi,“ in pomoli mu prijateljsko svojo roko, katero misijonar krepko stisne.

Le Kiodego je ostal hladen, da skoraj čemerem. „Že dobro, „črnosuknjež,“ reče kratko, „lahko odideš.“

Oče Brebeuf naroči še to in ono zastran bolnika in potem odide s Panimo nazaj v svojo ječo.

Zvečer ravno tistega dne so očeta Brebeufa zopet poklicali k bolniku. Obnovil je obvezo in iz zelišč, ki jih je velel nabrati, je pripravil krepčilno pijačo. Bolnik je kmalu zadremal, ko jo je zavžil. Naslednje dni je ponavljal svoje obiske. Kiskepila je okreval sicer počasi, pa vendar očitvidno, in je prav pazno poslušal pogovore, v katerih je oče Brebeuf razlagal to, kar je povedal poprej. Misijonar je s tihim veseljem opazil, da padajo njegove besede na rodovitna tla, in bral v očeh svojih poslušavcev, da so mu bili zmirom bolj naklonjeni. Samo Kiodego je ostal sicer obziren, toda mrzel. Novica o skrivnostnih govorih in obiskih belega čarovnika in zlasti o njegovem spretnem zdravljenju se je kmalu raznesla po vsej vasi. Kmalu so si pripovedovali čudovite stvari o misijonarju in se z boječim spoštovanjem ozirali za njim.

Iz neke kočice pa je zrlo dvoje srditih očij za očetom Brebeufom. Bil je čarodej Outitorak. „Smrt bledoličniku!“ je mrmral razkačeno med svojimi žoltimi zobmi.

10. Pirovanje.

Kmalu po prihodu v mohavško vas je odšel majhen oddelek v bližnjo holandsko naselbino Fort Oranien, da bi del plena zamenjal za smodnik, svinec, železnino in zlasti za neizogibni — rum. Seli so se vrnili

nepričakovano hitro in prinesli ruma, mnogo ruma. Radostno so jih vaščanje pozdravljali in brž poslali v sosednjo vas vabilo na pirovanje. Rdeči mož, katerega ustnice so enkrat okusile „ognjeno vodo“, je bil podoben tigru, ki se je nasrkal človeške krvi. Poželel je namreč vedno več te pijače. Indijanci so se kmalu opili, in zmeden vrišč se je razlegal iz vasi do jetnišnice, kjer je sedel oče Brebeuf s svojimi sotrpini in jim pravil lepo zgodbo o egiptovskem Jožefu.

„Kaj pa pomenja ta hrup?“ vpraša „Volka“.

„Ognjena voda,“ odgovori „Volk“. „Danes zvečer bo Mohavek kakor stekel pes, ki grize okoli sebe.“

In res je „Volk“ pravo pogodil. — Proti večeru je dal glavar vrata pri jetnišnici dobro zagraditi in postaviti trikrat močnejšo stražo, da bi ujetnike obvaroval besnih pijancev. Spodaj v dolini pa so veselo goreli ognji, in razuzdan pivski hrup se je razlegal v tiho noč. Okrog ognjev so sedeli mohavški vojniki v svitu plamena, ki je plapolal v večernem vetru. Drugače tako resni in možati Indijanci so se vsled upijanljive pijače izpremenili skoro v živali. Nekateri so srpo in bedasto zrl v plamen, drugi pa so se blebetajoč in kričeč rvali in valjali po tleh. Orožje so bile k sreči ženske poskrile.

Med tem pa je zadej za jetnišnico previdno stopila iz temnega gozda neka po-

stava, ki se je počasi bližala in potem zopet izginila. Čez nekaj časa je slišal „Volk“ zunaj ob steni nekak šum kakor brnenje kakšne žuželke. „Volk“ je dobro poznal to znamenje, ki je prihajalo skozi ozko špranjo ravno nad njegovo glavo. Vzdignil se je, odgovoril po svoje in potem poslušal. In res, hipoma je začul lahen šepet. Bil je Ahazistarijev glas. „Huronec, ali slišiš?“

„Da.“

„Sta ‚črna suknja‘ in mali bledoličnik dovolj pri močeh, da bi mogla potovati?“

„Da, toda mohavški psi so pazljivi, in izhod je zadelan.“

„Ali ni na to stran nobenega izhoda?“

„Pač, pod stropom je neka vrzel, ali mi smo na rokah in na nogah zvezani.“

„Ahazistarijev nož je oster. Čakaj, pre-rezal bom vezi.“

„Volk“ je zaslišal, kako je glavar s svojim nožem tiho odstranil mah in kose lesa, s katerimi je bila razpoklina zadelana. Gotovo je hotel ostrino tako daleč spraviti skozi vrzel, da bi mogel ujetnik prerezati svoje vezi. Toda kmalu je nekaj glavarja spravilo od dela. Stražniki so se namreč mož za možem skrivaj pobrali od jetnišnice, ker jih je silno mikala pijača. Tropa plesočih Mohavkov, ki jih je bilo žganje navdalo s krvizeljnostjo, je zapazila, da je pot do ujetnikov prost, in se z divjim krikom zadržila navzgor. Že so bili nekateri do-

speli do jetnišnice, kjer so mikastili z vrvmi privezana vrata, ko se je nenadoma visoka postava vmešala med pijance. Udarec s pestjo je podrl prvega nasilnika na tla, krepak sunek je prevrnil dva druga, in več drugih je dobilo take po glavi, da so obenem videli kar tri solnca. Nato je postava zopet izginila.

Mohavki so mislili v temi, da je to storil kdo izmed njih. Zato so se začeli grdo pretepravati dokler ni prihitela straža in pognala pijance v dolino. Ahazistari, ki je bil s svojim drznim početjem ravnokar obvaroval ujetnike, je izprevidel, da mu ne bo mogoče svoj načrt uresničiti še v tej noči in ujetnike osvoboditi, ker bi bil sicer vse skupaj spravil v preveliko nevarnost. Poslušal je pogovor stražnikov in izvedel, da se bo zvečer prihodnjega dne odločila usoda njegovih tovarišev. Bilo je torej treba hitro delati. Samo z drzno silo je bilo še mogoče ujetnike rešiti. Ko bi le Vatuk še pravočasno pripeljal pomoč! Drugače bi bilo vse izgubljeno, in vendar je huronski glavar prisegel, da bo ujetnike rešil!

Počasi je postalo v vasi mirno. Ognji so ugasnili, in le zadnje iskre so še švigale v nočno temo. Mohavški vojniki so ležali vsi pijani na svojih medvedjih kožah. Visoko nad vasjo pa so v neki skalnati votlini sedeli Ahazistari in njegova dva spremljevalca ter se tiho posvetovali, kako bi osvobodili svoje drage.

11. Vojni svet.

Bilo je zvečer drugega dne po pirovanju. Okoli 50 mohavških vojnika je bilo zbranih v vaški posvetovavnici. Vsi so čepeli okoli „posvetovavnega ognja“, ki je gorel sredi koč. Svoje krepke postave so si poslikali z živimi barvami; roke so si okrasili z bronastimi zapestnicami, lase pa s pisanim ptičjim perjem; v nosovih so jim viseli majhni obročki in drugo lepoticje. Glave so jim bile sklonjene naprej, pogled vpert v tla. Vsi so močno vlekli vase dim iz svojih pip ter ga čez nekaj časa počasi pihali skozi obe nosnici. Tako kajenje imenujejo Indijanci „dim piti“, in to je pri njih znamenje, da premišljujejo važne stvari. Ko so že dosti dolgo tako sedeli vtopljeni v svoje misli, povabi Kiodego, ki ga je dičila krasna glavarska oprava, goste iz sosednje vasi, da naj povedo svoje mnenje. Gostje so kratko zahtevali, da naj jim izročijo nekaj ujetnikov, da bi jih mučili v svoji vasi. Tej želji so pritrdili vsi in odločili zanje tri Huronce.

Potem so obravnavali glede drugih ujetnikov. Nihče ni hotel nikogar vzeti namesto mrtvega očeta, brata ali sorodnika ali ga posinoviti, kakor se je sicer večkrat zgodilo. S tem je bila usoda ujetnikov zapečaćena, in vsakemu so na čelo napravili rdečo progo, znamenje smrti.

Ko so prišli do očeta Brebeufa, dvigne se „Veliki pajek“, Outiturakov brat in ugleden vojniki, ter začne govoriti. Bivolova koža je mahljala po njegovih širokih plečih; okoli vratu je imel trikrat ovit iz medvedjih krempljev narejen okrasek, katerega konec mu je visel na prsa; njegovo krepko, miširoko je dičilo troje zapestnic iz bliščeče kože kače klopotače.

„Veliki duh,“ tako prične, „je vstvaril belega in rdečega moža, dal vsakemu svojo deželo in ju ločil po ‚veliki vodi‘. Zakaj niso torej bledoličniki ostali v svojem kraju, pri grobeh svojih očetov in bratov? Ali je rdečemu možu kdaj prišlo na misel, da bi vdrl v lovišča bledoličnikov onstran solnatega morja in belemu možu dejal: ‚Tvoja dežela mi je všeč; pojdi od tukaj, zakaj tukaj hočem prebivati jaz?‘ Beli možje pa so storili tako. V svojih velikih čolnih so prišli čez vodo in rekli: ‚Rdeči mož, tvoja dežela nam je všeč; pojdi od tukaj, zakaj tukaj hočemo prebivati mi.‘ In ogoljufali so rdečega moža najprej z lažnjivimi besedami, in potem ga prepodili s silo; zakaj njihove gromovite puške so jače nego pšice rdečih mož. Pojdite k ‚veliki reki‘. Tam, kjer so naši bratje lovili urne jelene in bivole, si je sezidal belokožec kamenite hiše in s plugom rije po zemlji, v kateri počivajo kosti velikih glavarjev. ‚Veliki pajek‘ sovraži bele ljudi, ker ima hrabro srce. Njegov svet je kratek:

Beli čarodej mora umreti. ‚Veliki pajek‘ je govoril.“

Zborovavci so odobravali njegove besede in mu pritrjevali. S svojim govorom je hotel še bolj razpaliti srd Indijancev do belih ljudi. Da je bil to dosegel, kazali so temni pogledi, s katerimi so skoro vsi merili „črno suknjo“. Vendar tudi ni manjkalo prijateljev. Panima je bil prvi, ki se je potegnil za Kiskepilovega rešitelja.

„Mohavek sovraži belokožce,“ je dejal, „toda njegov srd ni kakor slepa razjarjenost bivolova. Mohavek pogleda, kam in koga udari. Zakaj bi beli čarodej moral umreti? Ni li rešil Kiskepilo, mladega orla našega rodu? Hraber vojniki sovraži svojega nasprotnika in ga ubije, in prav je tako; ne ubije pa prijatelja, ki mu je storil dobro. Vzemimo raje belega čarovnika kakor brata v svoj rod; naredimo zanj koč in delimo z njim žito in tolsta jelenja stegnja. Njegovo zdravilo je močnejše nego naših čarovnikov; zdravil bo naše bolnike, odganjal od naših vasi kugo ter nas učil ‚velikega Duha‘, ki biva nad oblaki. Beli čarovnik naj ostane živ! Panima je govoril.“

Tudi ta govor ni ostal brez vsakega vtisa. Indijanec je hvaležen za izkazane mu dobrote. Tudi se je raznesel glas o spretnosti očeta Brebeufa in o njegovem krepkem, plemenitem značaju, in to je misijonarju pridobilo marsikatero srce. Kioba je to videl

in srdit škripal z zobmi. Skočil je na noge, jeznih pogledov hodil gori in doli in potem začel s pihajočim zasmehovanjem:

„Moj brat trdi, da je zdravilo ‚črne suknje, izdatno. Potrebuje li morda zdravila, da si okrepi pogum? Kioba zaupa svoji močni roki in ne potrebuje nobenega čarovnika. Kako so se izpremenili Huronci, odkar prebiva pri njih beli čarovnik! Postali so ženske in izdajavci, ki se v zvezi z belim možem borijo proti sinovom istega ljudstva. Proklet bodi beli čarodej! Smrt mu!“

„Smrt mu!“ ponovi kakor odmev več glasov.

Toda zopet se nekaj divjakov potegne za misijonarja. Zborovavci se počasi razgrējejo, govorniki pozabijo na svoj prejšnji hladni mir. Zato veli glavar mirovati in reče: „Moji bratje se prepirajo, s kakšnim namenom je ‚črnosuknjež‘ prišel v to deželo in kaj bi rad pri sinovih pustinje. Bledoličnik naj odgovori na to sam! Odvežite ga in pripeljite sem!“

Tako se tudi zgodi. Miren in resen stopi duhovnik v zbor.

„Govori,“ deje mu Kiodego, „zakaj si prišel semkaj in kaj iščeš tukaj.“

Oče Brebeuf sklone glavo, natihoma zmoli kratko molitvico in potem začne s krepkim glasom razlagati svoje poslanstvo ter v širokih potezah naslika temeljne resnici krščanstva, kakor je to storil v Kiode-

govi koči. Zopet se s posebno ljubeznijo ustavi pri podobi Odrešenikovi. Navdušeno pripovedovanje o njegovem čudodelnem življenju in smrti gane za nekaj časa celo misijonarjeve nasprotnike. Toda komaj neha, že poskoči Kioba in kriči:

„Ne poslušajte bledoličnikovih besedi; čarodej je, ki mami srca!“

Panima pa jezno zavpije:

„Kioba je klepetulja, katere jezik nikdar ne miruje. Ali ne more pustiti, da bi govorili drugi, katerih lasje so že bolj sivi.“

Zdaj se dvigne čarovnik Outitorak, ki je dotlej molčal. „Bratje moji,“ prične hladno in mirno, „Outitorakov govor bo kratek. Črnosuknjež‘ trdi, da je prišel semkaj, da bi nam pokazal pravi pot. Ali so pa bledoličniki na pravem potu? So li boljši nego otroci divjine? Ne, še slabši so. Zakaj ni torej bledoličnik oštal pri njih, da bi svoje rojake najprej spravil na boljši pot. Zakaj napolnjuje naša ušesa z govori, katerih nihče ne razume? Beli čarovnik pravi, da nas hoče učiti ‚velikega Duha‘, ki ga časte bledoličniki. Toda mi ne potrebujemo nobenega drugega ‚velikega Duha‘ nego Aireskoja, duha irokeških rodov, katerega glas nam govori v šumenju gozda in bučanju nevihte. Zakaj naj bi ga zamenjali za Boga belokožcev? Ali je Bog belokožcev storil Huronce hrabrejše? Ne, postali so kakor ženske, in Mohavek jih je uničil z močjo svoje roke. Črna

suknja' hoče srca Mohavkov omamiti s sladkimi govori. Zato naj umre! Outitorak je govoril.“

Zviti, potuhnjeni čarodej je dobro poznal svoje ljudi. Njegovo slepilno besedičenje je doseglo popoln uspeh. Misijonarjeva usoda je bila odločena kakor se je zdelo. V tem hipu nastane ob vhodu velika gnječa. Pred posvetovavnico zbrana množica se je razmaknila, in v zbor stopi Kiskepila. Vzkliki začudenja prihajajo iz vrste vojniov. Opirajoč se ob svojega mlajšega brata stopi mladi glavar v krog in položi očetu Brebeufu svojo roko na ramo kakor da bi ga hotel varovati. Vse utihne. Sočutno se upirajo mnoge oči v mladega, plemenitega junaka. Kiskepila se ozre po zboru in deje s tihim, vendar razločnim glasom:

„Naj bi Kiskepila, mladi orel, ne imel nobene veljave v zboru vojniov? Ali naj molči, ko poslušajo blebetača?“ Menil je Kiobo. „Bledoličnik naj umre, ker je lepo in plemenito ravnal s Kiskepilo? Odkdaj je pri Mohavkih navada, da bi glavarjevega prijatelja imeli za sovražnika? Kiskepilov govor je kratek: On prosi hrabre junake svojega rodu, da puste pri življenju njegovega prijatelja, katerega duh je moder in srce krotko in pohlevno kakor golobovo.“

Predno kdo more odgovoriti, vstane Outitorak. Moral je krepko stopiti na noge,

če ne, bi mu bil morda plen nazadnje vendar le ušel. „Mladi glavar“, reče mirno, „je bolan in govori zmedeno. Bledoličnik ni njegov prijatelj. Kako more biti golob prijatelj ponosnemu orlu? Ali je pa morda čarovniško govorjenje črne suknje predrugačilo njegovo naravo in kri izpremenilo v vodo? Srce neizkušene mladine je kmalu omamljeno, starčkov razum pa ima bistre oči. In razum pravi: Ubijte črnosuknježa, ki je zapeljevavec.“

Rdečica jeze se razlije po bledem obrazu mladega glavarja. „Outitorakova usta se penijo srda. Zavist mu razjeda srce, ker je črnosuknježevo zdravilo boljše nego njegov ples.“

„Outitorakova glava je siva,“ zavrne ga čarovnik z ledeno mirnostjo, „ne spodobi se zanj, da bi se prepiral z mladino. Modri glavar Kiodego naj govori. Bo li prizanesel bledoličniku in ga sprejel v svojo kočo, njega, ki s sladkimi besedami slepi Kiskepilo?“

Vseh oči se uprô v starega glavarja, ki je nato vstal. Čelo mu je bilo mračno, kar ni pomenilo nič dobrega. „Kiskepila je bil cvet svojega rodu. Bledoličnik mu je pripovedoval čudovite stvari, in on ga je poslušal. Orel je postal golob; njegov oče ga ne pozna več! Črnosuknjež naj umre! Kiodego je govoril.“

Žalostno mladi vojniki po tem govoru povesi glavo. Vedel je, da je s tem izpregovorjena zadnja beseda, in da ni več misliti na

rešitev njegovega dobrotnika. Nemo poda očetu Brebeufu roko. Potem pa, opiraje se na svojega spremljevalca, ponosno zapusti posvetovavnico. Zunaj je nastala črna noč.

Oče Brebeuf je moral poklekniti, da so mu znamenje smrti narisali na čelo. Outitorak in Kioba pa sta se veselila svoje zmage. Zborovanje so sklenili in ujetnike odvedli na varno. Če ne pride rešitev, ležala bodo prihodnjega dne njihova telesa grozovito ožgana ob mučilnih kolih.

12. V sponah krščena.

Napočil je dan odločitve. Solnce se je blestelo iznad teonontoških hribov. Nekaj žarkov je bilo že doseglo posvetovavnico, radovedno tuintam pogledalo skozi špranje in nekoliko razsvetlilo temne prostore. Eden izmed teh žarkov je bil zadel ob nekega ujetnika in mu posvetil v obraz. Bil je Alojzij, mali Francoz. Sicer tako živahni deček je bil bled in medel. Spanec je imel usmiljenje z ubogim otrokom in ga zazibal v sladke sanje. Solnčni žarek pa je švignil dalje in obsvetil visoko, črno opravljeno osebo, ki je klečala v kotu. Zdaj je migljajal v redkih, sivih kodrih, zdaj zopet obseval visoko čelo in zarjavel obraz. Bil je oče Brebeuf, ki je poslednjo noč pred svojo smrtjo prebil v molitvi. Kako častitljiva je bila ta postava, živo zamaknjena v svojo pobožnost! Njegov obraz je bil resen, vendar veder. „Sprejmi, o Gospod!“ je molil šepetaje.

Prejšnjega večera ga je doletelo veliko veselje. Dva nekrščena Huronca, ki sta bila dozdej posebej zaprta, so prignali Mohavki k drugim ujetnikom. Dolgo v noč ju je oče Brebeuf ljubeznivo poučeval in pripravljaj za sv. krst. Toda manjkalo mu je — vode! Ujetnikom je niso od prejšnjega dne privoščili niti kapljice. In vendar, kako dragocena je bila v tem času vsaka kapljica! Oče Brebeuf je bil trdno prepričan, da mu bo pomagal Bog in ga ne bo zapustil v tej stiski. Dalje je odmigljaj žarek, kakor da bi se bal motiti misijonarja v molitvi. V kotu so drug poleg drugega ležali Huronci in vkljub okovam trdno spali.

Uro kasneje je bilo v ječi že vse pokoncu. Pritajeni glasovi so se čuli ven, straža je odprla vrata in pogledala, kaj se godi v tesnem zaporu. Krščanski Huronci so ravno opravljali svojo jutranjo molitev. Zaničljiv posmeh je zaigral Mohavkom po hladnih obrazih. V tem hipu je prišla „brzonoga srna“ navzgor iz vasi. Deklica je imela v rokah več ravnokar utrغانih koruznih storžev. Zašepetala je straži nekaj potihem na uho in zopet urno odhitela. Stražnik je vstopil v ječo, rekel ujetnikom kratko: „Tukaj le!“ in jim vrgel storže k nogam. Potem se je zopet srdit vsedel na prag. Niti dozdevalo se mu ni, kakšno neprecenljivo uslugo je bil ravnokar izkazal ujetnikom.

Oče Brebeuf je bil veselo presenečen, ko je v polumraku videl, kaj je vrgel stražnik proč. Poželjivo je pobral na tleh ležeči storž

in ga držal proti luči. Nekaj se je svetilo na svilnatih laseh med širokimi listi. Niso bile velike, svetle rosne kaplje? Ni li bila voda, čista podnebna voda? Roka se je tresla razburjenemu misijonarju in iskrena molitev se je dvignila iz njegovega hvaležnega srca.

„Otroci moji,“ vzklikne veselo, „glejte dobroto „velikega Duha!“ Kako čudovito je uslišal naše prošnje! Poklekните, poklekните, to je milosti poln trenutek!“ In skrbno zbere dragocene kapljice, poškropi z njimi rjava lica svojih otrok in govori krstilne besede, ki po volji Odrešenikovi nevidno in skrivnostno prerode človeško dušo.

Tako je postala samotna, zapuščena koča svetišče božje. Toda niso doneli zvonovi, orglje niso bučale v mračnem prostoru, gorele niso druge luči kakor zlati solnčni žarki, blestelo se ni nobeno belo oblačilo razun bele odeje krstne nedolžnosti, in dvigalo se ni kvišku drugo kadilo kakor priprosta molitev ubogih, izpreobrnjenih ujetnikov.

„Pridi, smrt!“ zakliče misijonar navdušeno, „pripravljeni smo. Pokličí nas, o Jezus, in prišli bomo!“

13. Ob mučilnem kolu.

Medtem so se divjaki pripravljali za krvavo svečanost, ki se je imela vršiti na prostoru spodaj med vasjo in posvetovavnico. Nekoliko vsaksebi so zabili v tla šest močnih,

širokih kolov. Dečki in deklice so prinašali iz bližnjega gozda suhih drv in jih metali na kupe poleg kolov. Porabiti so jih hoteli zvečer za strašno razsvetljavo in mučenje. Potem so privedli iz ječe šest ujetnikov in jih izročili ženskam in mladini v „zabavo“.

Tako so Irokezi zasmehljivo imenovali grozovito igro, ki so jo z ujetniki uganjali pred pravim mučenjem. Pri takih priložnostih se je učila indijanska mladina one nečloveške grozovitosti, ki je tako lastna naravi rdečih ljudi. Ta predigra je dostikrat trpela po cele dneve, dokler niso strašne smrtne muke rešile nesrečnikov. Napol gole ujetnike so privezali na kole in jih najprej grdo zasramovali. Najhuje se je seveda godilo očetu Brebeufu in „Volku“.

„Glejte belega čarovnika,“ je vpila neka ženska, „nima li zajčjega obraza?“

„In brado kakor kozel,“ je dostavila druga.

„Njegova plešasta glava se blišči kakor mlada buča.“

„Alo, dajmo jih nekoliko pobožati!“

„Čakaj, sladki moj prijatelj,“ je sopihala grda ženska z oteklimi ustnicami, „daj, da te malo pošegetam!“ in zadrla mu je dolg trn v stegno. Druge so praskale ujetnike s šivan-kami, jih teple z gibčnimi palicami in tenkimi šibami, jim rvale lase iz glave in se kakor krviželjni obadi podile po cele ure okoli njih.

Počasi so ženske odšle, in na vrsto so prišli mladeniči, ki so hoteli grozovito zabavo

narediti zanimivejšo. Postavili so se 30 do 50 korakov od mučilnih kolov in z loki in pšicami streljali na svoje žive cilje. Morali so zadevati kolikor mogoče blizu, toda varovati so se morali, da niso nikogar hudo ranili. „Volk“ je brez strahu mirno zrl proti njemu švigajoče pšice in ni niti trenil z očesom; oče Brebeuf je pohlevno in udano gledal svoje mučitelje in včasih svoje oči dvignil proti nebu. Nevarnejša je postala igra, ko so mladi Mohavki zgrabili metalne sekire; kajti izurjeno roko mora imeti, kdor se hoče poizkusiti s tem orožjem. Največ sekir je odletelo precej daleč od cilja, ker so se mladeniči bali, da ne bi smrtno zadeli svojih žrtev, kar bi bilo sramotno. Nedaleč od tega mesta je ležal odpadnik Kioba leno iztegnjen na trati, veselo opazoval strašno igro in od časa do časa hrabril mladeniče s svojimi klici ali jim pripovedoval nove vrste muk.

Pri opazovanju te nevarne igre v metanju sekir se mu je vzbudila želja, da bi se tudi sam poizkusil. Bil je v tej reči zelo izurjen in je hotel, da bi tudi drugi občudovali njegovo umetnost. „Vidite kodre za desnim očesom bledoličnikovim? In zdaj pazite!“ Prijel je orožje in ga po bliskovo parkrat zavihтел v krogu. Zvižgaje se je težka sekira zavrtela v zraku, začul se je zamolkel udarec, in sekira je obtičala v lesu. Zapičila se je bila tikoma zraven glave v kol, tako da je zadela nekaj v zraku plapo-

lajočih las in jih potegnila zaseboj v špranjo. Gledavci so veselo in glasno pozdravljali ta spretni lučaj. Kioba pa je zlobno se smehljaje zgrabil drugo sekiro, in je ravno tako sfrčala proti misijonarju in se na drugi strani glave ravno tako zadrila v kol kakor prvič. Misijonar je bil zdaj z lastnimi lasmi pritrjen na kol. Zopet je zahrumela glasna pohvala iz vrst divjakov. Vsakdo je zdaj poizkušal, da bi tudi tako spretno vrgel sekiro, in kmalu je tekla ubogim žrtvam kri po obrazu in po plečih. Te muke so divjaki nadaljevali do večera.

Zadnji žarki zahajajočega solnca so poljubljali zapadne hribe, in visoke jelke so delale strašilne sence po dolini. Zgoraj na griču pa je nepremično gledal huronski glavvar s svojega skalnatega skrivališča, če bodo kmalu prišli njegovi zvesti tovariši. . . Iz doline se je tuintam dvigala lahna meglica, na zapadu so se žarili oblaki, in počasi se je vlegel mrak na mohavško ravnico. Že je videl Ahazistari, da so spodaj otroci gromadili suho dračje ob koleh, toda o Vatuku in njegovi četi še vedno ni bilo ne duha ne sluha.

„Huronci se morajo požuriti, sicer pridejo prekasno,“ je šepetal glavvar v skrbeh sam pri sebi in vstal, da bi šel v dolino. Ko je došel do posekanega mesta, videl je že plapolati rdeči plamen velikega posve-tovalnega ognja in temne postave Mohavkov, ki so hitele semintje. Ko je kdo vrgel

nanovo dračja v ogenj, je švignil plamen visoko in posvetil celo do onega kraja, kjer so moleli kvišku mučilni koli. Kdo je bila neki ona visoka postava, katere obraz se je bil ravnokar pokazal v odsevu ognja?

Ahazistari je dobro poznal ta obraz. Bil je misijonar, oče njegovi duši, za katerega je bil skoraj strastno oduševljen. „Prepozno pridejo,“ je izpregovoril komaj z glasom polnim tuge. „Dobro, potem umrjem skupaj z njim.“

Krepkeje je stisnil orožje in sklenil, da bo planil v sredo sovražnikov. Toda čuj! Kaj je bilo to? Pridrževal je sapo in poslušal. Ni li z višave sem začul glas oddaljenega sokola? Da, tako je bilo. „Kli, kli, kli!“ se je ponovilo zopet v tiho noč.

„To so naši, to morajo biti naši!“ si je mislil Ahazistari. Srce je glavarju glasno bilo v prsih. Urno je odhitel nazaj in izginil v grmovju. Takoj nato se je vnovič oglasilo: „Kli, kli, kli!“

Ali je bil morda vendar le sokol, ki je krožil okoli svojega gnezda?

14. Rešitev.

V dolini, zaviti v črno noč, je svetilo kakih deset ognjev kakor v kakšnem roparskem taborišču. Tudi grmade so bile prižgane in so gorele z visokim plamenom. Toda skraja so gorele v toliki oddaljenosti od ujetnikov, da so se jim komaj pripalili

lasje. Otroci in grde ženske so rajale kričoč in rjoveč okrog mučilnih kolov. Mučili so grozovito uboge žrtve, prižigali smolnate smrekove veje in jim opaljene konce zadirali v meso, da je osmojeno mesto kar cvrčalo.

„O Jezus, Marija!“ je kričal pretresljivo mali Alojzij, kadar ga je kdo spekel. Odločni oče Brebeuf in bolečin navajeni Huronci pa so nemo prenašali svoje muke.

„Ne boš stokal in tarnal, ti bleedi plešec?“ je vpila grda babura in mahala z gorečim polenom okoli častitljive glave duhovnikove, da so se žive iskre vsipale nanjo. Toda nič ni moglo motiti sladkega miru na obrazu mučenikovem, ki je mislil na trnjevo krono svojega Učenika ter se veselil, da more zanj nekoliko trpeti.

Medtem, ko so ženske in otroci nekako pričenjali krvavo žaloigro, so sedeli vojniki nedaleč proč v praznji obleki okoli ognjev in poželjivo srkali zadnje ostanke „ognjene vode“, ki so jo bili še nekaj prihranili za to priliko. Jeziki so se jim že zapletali, oči so se jim blisketale in počasi so se razvneli tako, da so bili sposobni za svoje nečloveško početje. Z groznim krikom, ki je pretresal mozeg in kosti, so poskočili vsi naenkrat kvišku in pričeli najbolj divji indijanski ples, skalpski ples, ki je bil nekak uvod smrtnega mučenja. V plesu so predstavljali strašni prizor boja z noži. V divjih skokih in grozečih obrazov so vrteč se v

krogu posnemali smrtni sunek ter svoje gole roke z bliščečimi noži vihteli nad svojimi glavami in se pri tem drli na vso moč.

Ravno so plesali najbolj divje, ko se je v bližnjem gozdu naenkrat posvetilo na mnogih krajih in zagrmel strel iz več nego dvajset pušek. Nekaj krogelj je bilo udarilo v gorečo grmado, da so iskre švignile na vse strani. Druge kroglje pa so si poiskale vsaka svojo žrtev med Mohavki, ki so vijoč se v smrtnem trepetu zadeti padali na tla. Nastala je velikanska zmešnjava, ki se je še povečala, ko se je v naslednjem hipu iz gozda sem zaslišal strahovit bojni krik, in se prikazale temne, grozeče postave. Bil je Ahazistari s četico svojih junakov, ki so nenadoma z visoko zavzdignjenimi bojnimi sekirami pridrvili na razsvetljeno ravnino in kakor levi planili nad Mohavke. V nepopisnem strahu se je razkropila tolpa na vse strani, Huronci pa so podili begunce nekatere proti vasi, druge proti gozdu.

Napad se je izvršil tako naglo in s toliko silo, da se ni nihče postavil v bran. Samo eden je bil med begunci, ki je tudi v tej zmešnjavi koval maščevalne naklepe, odpadnik Kioba. Hitro se je skril v temi in počakal, da je minil prvi naval Huroncev. Potem pa je razdražen kakor tiger v velikih skokih hitel do mesta, kjer so mučeniki z upom in s strahom pričakovali, kako se bo vse to izšlo. V tem hipu se je mlademu Hu-

roncu na kolu izvil iz prs strašen krik. Grozno se režeč je stal namreč pred njim Kioba. Nož se je zablislil in se zadržal ubogi žrtvi do ročaja v prsa, slišal se je zamolkel klic: „O Jezus!“ in potem smrtno hropenje — in smrt je rešila novokrščenega mladeniča vseh muk.

Vse to je videl „Volk“, toda revež ni mogel pomagati. Jasno je bilo, da bo podla roka morilčeva pokončala vse, dasi so bili prijatelji tako blizu. Z obupno silo je hotel „Volk“ pretrgati svoje vezi, pa ni šlo. Že je videl, kako se je Kioba obrnil, da bi planil nad očeta Brebeufa. Zmagoslavno je vihtel morilec svoj nož. „Volk“ je poizkusil še enkrat, nečloveško napel vse moči, — in vezi so res počile! Kakor lev je bil „Volk“ v enem skoku pri Kiobi, katerega je zgrabil s svojimi močnimi rokami in ga podrl na tla. Razvil se je boj na življenje in smrt. Srdito sopihajoč se je hotel Kioba izviti železni pesti. Nož mu je bil pri padcu odletel in je zdaj ležal pri zadnji goreči grmadi. Oba nasprotnika sta ga videla, oba sta ga hotela doseči. V strašni borbi sta se valila po tleh. „Volk“ je bil sicer močnejši, ali njegova leva roka je bila zelo oslABLJENA, in tudi mu je pošlo mnogo moči vsled pomanjkanja in muk. Njegov nasprotnik pa je bil gibčen kakor jegulja. Bliskoma je Kioba iztegnil roko, da bi zagrabil nož, pa v tem hipu ga je „Volk“ privzdignil in pahnil na gorečo grmado. Presketajoč se je strnil plamen nad

nesrečnikom. Krik groze se je izvil iz ust misijonarju, ki je s strahom opazoval ta prizor. Obupno je Kioba poizkušal, da bi vstal, pa vselej se je zvrnil nazaj, in rdeči plamen je pohlepno lizal svojo žrtev. Še en krčevit vztrepet — in odpadnika je doletela sodba. Ogenj, ki je bil namenjen misijonarju, je bil njegov lastni grob.

„Volk“ je segel po nož, prerezal hitro očetu Brebeufu vezi in potem urno osvobodil malega Alojzija, ki je bil že omedlel. Huronec ga je vzel v svoje naročje, potegnil misijonarja s seboj v bližnje grmovje in dejal: „Ostani tukaj, oče, dokler se ne povrnem.“

To izpregovorivši je skočil proti jetnišnici, kjer so bili zaprti trije ujetniki, ki bi bili drugega dne morali umreti v sosednji vasi na mučilnem kolu. Ob vhodu je dobil stražnike, ležeče na tleh z razbitimi glavami, gnezdo pa je bilo že prazno. Ahazistari je bil namreč že poprej naročil Vatuku, da naj tiho osvobodi te ujetnike. Zato je „Volk“ pohitel nazaj in rešil ostala dva tovariša, ki sta bila še privezana na kolih. V naslednjem hipu so že vsi trije Huronci z orožjem, ki so ga bili pobrali Mohavkom iz mrzlih rok, hrumeli proti vasi, kjer sta dve koči že goreli s svetlim plamenom.

Nedaleč od Kiodegove kočice se je bil med tem vnel srdit boj. Nekateri bežočji Mohavki so bili v svojih kočah dobili v naglici nekaj orožja, potem se zbrali in pogumno planili

na drzno prodirajočo huronsko četo. Ahazistari, Vatuk, „Volk“ in drugi so se borili kakor levi. Vendar je boj prihajal čimdalje bolj opasen; kajti krdelo Mohavkov je bilo vsak trenotek večje, in njihova premoč je grozila streti Huronce. Toda že je bila pomoč blizu.

Nenadoma so Mohavkom za hrbtom zadoneli zategnjeni glasovi dolgega bojnega roga, da je odmevalo v bližnjih hribih kakor glas strahov. Prestrašeni so se praznovorni Mohavki ozirali v temni les. Čuj! Bližje in bližje se je glasil grozni „tu-tu-tu!“ z rebri. Kar naenkrat so se vsule v svetel krog gorečih koč divje postave, ki so se v nemirno semintje švigajočem odsvitu videle, kakor bi bili sami silni orjaki. Pred vsemi je hitela visoka koščena postava, ki je glasno vpila svoj bojni klic: „Tu Šamplen!“ in potem zopet trobila v skrivnostni rog. Že se je približala bojujočim se nasprotnikom in s kopitom svoje puške udarila Mohavka po glavi in potem še enega, vsak udarec spremljajoč s svojim bojnim klicem.

Strah se je polotil sovražnika. Da, ta grozni beli vojniki ni mogel po njihovih mislih biti nihče drugi nego duh mrtvega Šamplena, ki je Huroncem prišel na pomoč. Hipoma se je bojišče izpremenilo. Kar ni bilo sovražnikov pobitih, so bežali pred strašnim klicem: „Šamplen, Šamplen! v bližnje gozde. Ves boj je trajal komaj pol ure. Zmago je bilo pripisati v

prvi vrste zvijači hrabrega kanadskega sledovnika, ki je bil po prvem skupnem strelu s polovico Huroncev obšel sovražnika in ga napadel za hrbtom. Do hitre zmage je seveda tudi pripomogel praznoverni strah, ki ga je Mohavkom prizadel bojni rog in grozilni klic: „Šamplen!“ Sovražnikom se je deloma tudi zato godilo slabo, ker so jih nasprotniki spretno prevarili glede malega svojega števila.

Zmago je bilo treba hitro izkoristiti, še predno bi se Mohavki zavedli od strahu. Radostno je privedel „Volk“ ljubljenega misijonarja in malega bledoličnika iz njihovega skrivališča. Plemenitemu duhovniku pa je žalost napolnjevala srce, da mu je še v zadnjem hipu odšla mučeniška krona, in da je bilo zavoljo njega prelite toliko krvi. Vendar ga je silno ganila zvesta udanost njegovih otrok, ki so tako pogumno tvegali življenje, da le njega rešijo. Kako se je Ahazistariju lesketalo oko, ko je videl rešenega svojega učitelja in mu poljubljal roko, polno ožganih ran!

Huronski glavar je bil izpolnil svojo prisego!

Tudi Peter Hardi je pristopil, stisnil roko očetu Brebeufu in ga pozdravil po francosko. Muhasti sledovnik je od časa do časa zatrobil v svoj rog, „da bi vsakdo vedel, da je Šamplenov namestnik še v vasi.“ Nato je Ahazistari hitro razdelil svoja povelja. Vsled mi-

sijonarjeve prošnje so zmagovavci opustili svojo namero, da bi zažgali vas. Dveh gorečih koč seveda ni bilo mogoče več rešiti. Kar so našli orožja in streliva, so vzeli deloma s seboj kot plen, deloma pometali v ogenj, da bi zadrževali Mohavke, da jih ne bi tako hitro preganjali. Iz bogatih zalog so vzeli s seboj nekaj živeža za pot. V neki koči so tudi našli talar očeta Brebeufa in Alojzijevo haljico skoro vso raztrgano, dalje mašni kelih in nekaj drugih svojih stvari.

Ravno je hotel oče Brebeuf z nekaterimi možmi hiteti na oni prostor, kjer so jih mučili, da bi poskrbel za padle mrlične, ko se je nenadoma domislil mladega glavarja mohavškega. Kaj se je bilo zgodilo z njim? Stopil je v njegovo kočo. Bila je prazna, in ostanki pojemajočega ognja so jo le slabo razsvetljevali. Žalosten je zapustil dobro mu znani kraj. V tem hipu je začutil, da ga je nekdo potegnil za obleko. Ozrši se je videl, da stoji pred njim boječe in plašno „brzonoga srna“. Pokazala mu je proti izhodu iz doline in izpregovorila samo eno besedo: „Kiskepila!“ Sočutno je zrl oče Brebeuf tega otroka divjine in dejal: „Povej mlademu glavarju, da ga ‚črno-suknjež‘ ljubi in da ga ne bo nikoli pozabil.“

Indijanska deklica je prijela duhovnika za roko in mu jo stisnila; potem pa se je ravno tako hitro izgubila v temi kakor je bila prišla.

Huronci so se med tem zbrali. Ahazistari je priganjal k naglici. Na mučilišču so

se vstavili. „Volk“ je spoštljivo položil truplo umorjenega Huronca na plahto. Po mrličevem obrazu je bil razlit jasen mir. Krščanski Huronci so molče pokleknili in tiho molili. Čutili so, da prebiva v nebesih mladeničeva duša, ki je bil prošlo jutro prejel sveti krst. Potem so plahto zagrnili in dva krepka Huronca sta drago breme vzdignila na rame. V samotnem kraju, kjer bi se ne bilo bati onečaščenja, so hoteli mrliča položiti k večnemu počitku. Predno so odšli, je dal Ahazistari vreči na ogenj dračja, da bi varal sovražnika, sledovnik pa je zopet trobil v svoj rog na vse strani. Potem so nastopili pot nazaj proti severnim goram. Visoko na nebu pa je nad njimi migljalo nebrojno zvezdic.

Ko je napočil dan, so bili že daleč od mohavške vasi. Srečno so zopet prišli do reke sv. Lovrenca. Majhno brodovje kanadskih trgovcev, ki so nakupovali kožuhovino, je plulo po reki navzgor. Radi so sprejeli v svoje čolne sledovnika, Alojzija in „Volka“, ki je imel nalogo spremljati dečka in ga izročiti njegovi materi.

Mali mučenik Alojzij je kmalu zopet videl svojo mater. Toda več mesecev je visel ubogi otrok med življenjem in smrtjo, ker se ga je bila lotila huda vročica in večkrat se mu je bledlo. Dostikrat je v sanjah planil kvišku, njegove roke so odganjale neko strašilo, in njegove ustnice so izgovarjale strašno ime: „Kioba, Kioba!“

Oče Brebeuf se je z drugimi Huronci v mohavških čolnih, katerih skrivališče je bil našel Vatuk, odpeljal navzdol po reki v Kvebek, da bi se tukaj brez obotavljanja kljub svojim ranam pripravljaj za drugo potovanje v huronski misijon. Mesec kasneje je dospel vneti duhovnik v Sault de Ste-Marie, in od vasi do vasi je šla vesela vest: „Oče, oče je zopet tukaj!“

Čez sedem let je veliki misijonar ob nekem napadu vnovič prišel v roke svojim smrtnim sovražnikom Irokezom in po strašnih mukah umrl junaške smrti 16. sušca 1649.

Dvajset let je bilo utonilo v reki sv. Lovrenca, odkar so se vršili opisani dogodki.

Veselo stoji Teonontoga, mohavška vasica, v okrilju svojih hribov. Še stoji na gričku zborovavnica, toda z lesene strehe te pozdravlja priprost križ in majhen zvon doni po dolini. Izpremenili so jo v kapelico, ki je dostikrat polna rdečih molivcev. Spredaj na častnem mestu zapazimo med zbranimi verniki postavnega vojnika. V njem izpoznamo Kiskepilo, prvega krščanskega poglavarja iz mohavškega rodu. In kdo je postavna ženska sredi trume krščanskih otrok? To „brzonoga srna“, ki se je prva med irokeškimi deklicami dala krstiti. In mladi, krepki duhovnik pri oltarju? Alojzij je, nekdanji mali in živahni francoski deček.

VSEBINA.

	Stran
1. Na pot odpravljeni	3
2. V čolnu	13
3. Napad	23
4. Na bojišču	28
5. Glavarjeva prisega	40
6. Na potu trpljenja	45
7. Zaveznik	50
8. V mohavški vasi	56
9. Čaredej in „črna suknja“	63
10. Pirovanje	70
11. Bojni svet	74
12. V sponah krščena	81
13. Ob mučilnem kolu	83
14. Rešitev	87

